Valsts darba inspekcija

2020. gada

darbības pārskats

RĪGA

2021

Saturs

		lpp.
	Saīsinājumi un abreviatūras	3
1.	Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju	4
1.1.	Juridiskais statuss	4
1.2.	Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi	4
1.3.	Darbības virzieni un mērķi, īstenotā budžeta programma	5
1.4.	Darbības prioritātes 2020. gadā	5
1.4.1.	Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana	6
1.4.2.	Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana - tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā	9
1.5.	Padotībā esošās iestādes	13
2.	Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti	14
2.1.	Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums	14
2.2.	Budžeta programmas rezultatīvo rādītāju izpildes analīze	15
2.3.	Eiropas Sociālā fonda projekta īstenošanas rezultāti	16
2.4.	Eiropas informatīvā kampaņa „Strādā gudri, nevis smagi”	17
2.5.	Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi	19
2.5.1.	Uzņēmumu apsekošana	19
2.5.2.	Iesniegumu izskatīšana	23
2.5.3.	2020. gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu analīze	26
2.5.4.	2020. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze	29
2.5.5.	Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana	31
2.5.6.	Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība	32
2.5.7.	Streiku norises uzraudzība	33
2.6.	Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai	33
2.6.1.	Iekšējā kontrole	33
2.6.2.	Strukturālās reformas	34
3.	Personāls	35
3.1.	Informācija par personālu	35
3.2.	Amatpersonu apmācība	35
4.	Komunikācija ar sabiedrību	37
4.1.	Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi	37
4.2.	Sadarbība ar nevalstisko sektoru	38
5.	Plāni 2021. gadam	39
1. pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2020. gadā		40
2.pielikums: Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2020. gadā		51

Saīsinājumi un abreviatūras

Aģentūra – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra
APAS - Administratīvā pārkāpuma procesa atbalsta sistēma
Darba inspekcija – Valsts darba inspekcija
DVHR – darba vietas higiēniskais raksturojums
EDLUS - elektroniskā darba laika uzskaites sistēma
ES – Eiropas Savienība
ESF – Eiropas Sociālais fonds
Kontaktpunkts – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālais kontaktpunkts
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LM – Labklājības ministrija
MK – Ministru kabinets
OiRA – risku interaktīva novērtēšana tiešsaistē (Online interactive Risk Assesment)
OVP – obligātā veselības pārbaude
Platforma - Eiropas Platforma nereģistrētās nodarbinātības samazināšanai
RSU DDVVI – Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts
RVDI – reģionālā Valsts darba inspekcija
SLIC – Vecāko darba inspektoru komiteja (Senior Labour Inspectors Committee)
VID – Valsts ieņēmumu dienests

1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Juridiskais statuss

Valsts darba inspekcija (Darba inspekcija) ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti darba devēji, komersanti, to pilnvarotas personas un uzņēmumi, būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā, kā arī darba vietas un darba aprīkojums.

Darba inspekcijas juridisko statusu, funkciju un uzdevumus nosaka 2008. gada 19. jūnijā pieņemtais Valsts darba inspekcijas likums, kas stājās spēkā 2008. gada 10. jūlijā.

1.2. Kompetences jomas, funkcija un uzdevumi

Darba inspekcijas funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu, uzraudzību un kontroli darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Realizējot minēto funkciju, Darba inspekcija pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus, un veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem;
3. veicina sociālo dialogu un sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
4. analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai;
5. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju, kā arī piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
6. kontrolē darba vietās esošo darba aprīkojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
7. sniedz Labklājības ministrijas (LM) kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos;
8. nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (Aģentūra) nacionālā kontaktpunkta (Kontaktpunkts) darbību.

1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenotā budžeta programma

Darba inspekcijas divi galvenie darbības virzieni ir:

- ✓ darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas efektīva inspicēšana un kontrole, atbilstības nodrošināšana;
- ✓ pakalpojumu sniegšana klientiem, t.sk., sabiedrības informēšana par aktuāliem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem.

Darba inspekcijas darbības virzienu galvenie mērķi ir:

1. pilnveidot inspicēšanas un kontroles procesu;
2. uzlabot darbinieku zināšanas un darba apstākļus;
3. pilnveidot sniegto pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, kā arī komunikāciju ar sabiedrību.

Darba inspekcija īsteno valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana" (21.00.00) apakšprogrammu „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība" (21.01.00), kuras mērķis ir realizēt darba tiesisko attiecību, tai skaitā, nereģistrētās nodarbinātības mazināšanas un darba aizsardzības politiku, kas vērsta uz kvalitatīvu darba vietu veidošanu un drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi nodarbinātajiem, kā arī nodrošināt minēto jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanas uzraudzību un kontroli.

Valsts budžeta apakšprogrammas „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība" (21.01.00) galvenie sasniedzamie rezultāti ir:

- ✓ sekmēta darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošana, t.sk., mazināta nereģistrētā nodarbinātība;
- ✓ izglītota sabiedrība, lai preventīvi novērstu normatīvo aktu prasību neievērošanu;
- ✓ efektīva un klientorientēta darbība;
- ✓ konkurētspējīga atalgojuma un darba vides labbūtības nodrošināšana Darba inspekcijas darbiniekiem, lai mazinātu darbinieku mainību un sekmētu pakalpojuma kvalitātes paaugstināšanu.

1.4. Darbības prioritātes 2020. gadā

Darba inspekcijas darbības plānošanas pamatā ir prioritāšu princips. Prioritātes tiek noteiktas, balstoties aktuālās situācijas analīzē par darba tiesību un darba aizsardzības jomu, kā arī, ņemot vērā Eiropas Savienības (ES) politikas plānošanas dokumentus (ES stratēģisko satvaru darba drošībā un veselības aizsardzībā no 2014. līdz 2020. gadam; Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) darbības programmu), nacionālos politikas plānošanas dokumentus (Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2016. – 2020. gadam, Nacionālo attīstības plānu 2014. – 2020. gadam), Vadlīnijas par „Konsultē vispirms" principa piemērošanu valsts iestāžu darbā un Darba inspekcijas rīcībā esošos resursus.

2020. gadā par Darba inspekcijas prioritātēm tika noteikta:

- ✓ nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana, veicot apsekojumus uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts nereģistrētās nodarbinātības risks;
- ✓ letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana.

„Konsultē vispirms" principa realizēšana praksē 2020. gadā, tāpat kā iepriekš, bija Darba inspekcijas horizontālā prioritāte, kas caurvija pilnīgi visas Darba inspekcijas darbības jomas – gan apsekojot uzņēmumus (skat. 1.4.2. un 2.5.1. nodaļu), gan veicot plašu sabiedrības informēšanas un izglītošanas darbu (skat. 2.3., 2.4., 2.5.5., 4.1. un 4.2. nodaļu).

2020. gada novērtējumā par „Konsultē vispirms" principa īstenošanu praksē, veidojot izcilu uzņēmējdarbības vidi Latvijā, Darba inspekcija tika iekļauta līderu grupā, kas nozīmē, ka Darba inspekcijas Konsultē vispirms indekss pārsniedz 80.

Jāuzsver, ka negaidīts izaicinājums Darba inspekcijai 2020. gadā bija Covid-19 pandēmija, kuras ierobežošanai Latvijā divas reizes tika izsludināta ārkārtējā situācija: no 2020. gada 12.

marta līdz 9. jūnijam un no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim, kas būtiski ietekmēja visu iestādes darbu kopumā un vienlaikus arī noteica, ka par galveno Darba inspekcijas prioritāti 2020. gadā neplānoti kļūst darbības nepārtrauktības un kvalitātes nodrošināšana, ievērojot visus epidemioloģiskās drošības pasākumus, t.sk. strādājot attālināti.

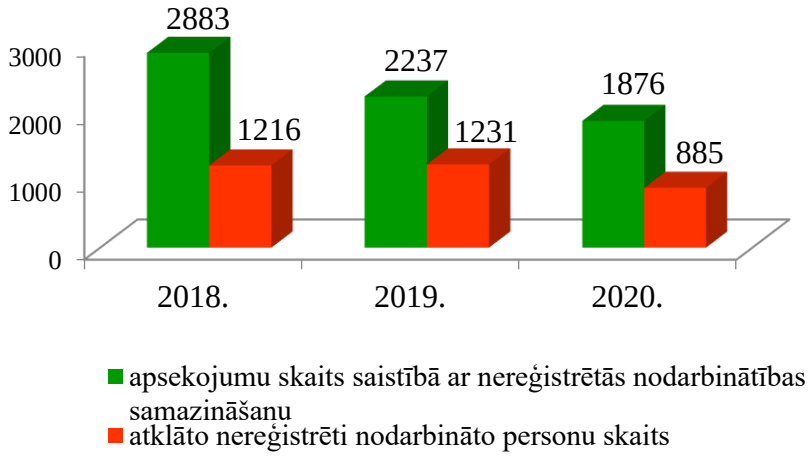
1.4.1. Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana

2020. gadā, tāpat kā iepriekš, nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana bija viena no Darba inspekcijas prioritātēm, lai turpinātu ēnu ekonomikas apkarošanu un godīgas konkurences nodrošināšanu iestādes kompetences ietvaros. Prioritātes mērķis ir samazināt nereģistrēto nodarbinātību Latvijā, padarot efektīvāku kontroles mehānismu, līdz ar to samazinot arī negodīgas konkurences iespējamību, kā arī informēt sabiedrību par nereģistrētās nodarbinātības negatīvajām sekām. 2020. gadā gan Darba inspekcijas apsekojumu skaitu, kas veikti saistībā ar nereģistrētās nodarbinātības samazināšanu, gan to rezultātus arī būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumi un ārkārtējās situācijas noteiktie ierobežojumi.

2020. gadā Darba inspekcijas amatpersonas veica 1 876 apsekojumus (plānoti – 2 000) saistībā ar nereģistrētās nodarbinātības samazināšanu, no kuriem 30 % bija rezultatīvi. Tas nozīmē, ka katrā trešajā apsekojumā tika konstatētas personas, ar kurām nebija noslēgti rakstveida darba līgumi un / vai kuras darba devējs nebija deklarējis Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā darba ņēmējus.

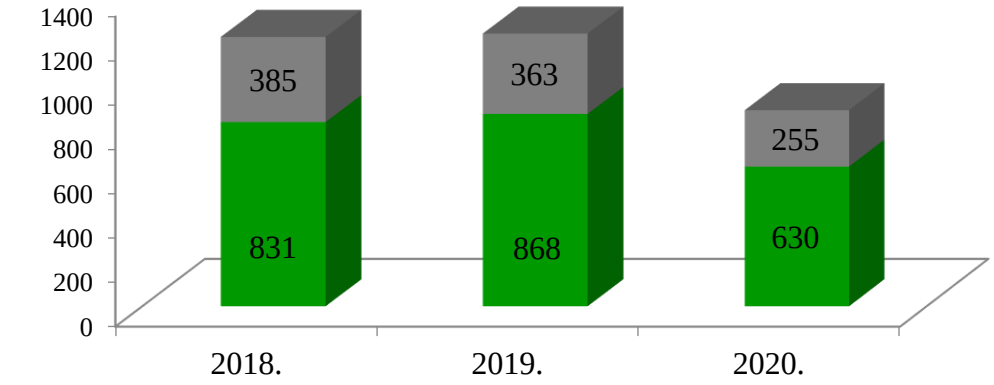
Darba inspekcijas amatpersonas apseko uzņēmumu atkārtoti, ja pirmajā apsekošanas reizē nereģistrēti nodarbinātas personas netiek atklātas, taču, izvērtējot situāciju uzņēmumā kopumā, rodas pamatotas aizdomas, ka darba devējs varētu savus darbiniekus nodarbināt nereģistrēti. 2020. gadā tika veikti 224 atkārtoti apsekojumi, kas veido 12 % no visiem veiktajiem apsekojumiem saistībā ar nereģistrētās nodarbinātības samazināšanu.

2020. gadā tika konstatētas 885 nereģistrēti nodarbinātas personas, no tām 520 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma un bez deklarēšanas VID; 245 personas ar rakstveidā noslēgtu darba līgumu, bet bez deklarēšanas VID un 120 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma, bet deklarētas VID (skat. *1.grafiku*).

1. grafiks: Uzņēmumu apsekojumu skaita un atklāto nereģistrēti nodarbināto personu skaita dinamika (2018. – 2020.)

Vienlaikus jāatzīmē kāda pozitīvi vērtējama tendence, proti, 2020. gadā pēc Darba inspekcijas pārbaudēm ar 630 jeb 71 % no visām Darba inspekcijas atklātajām nereģistrēti nodarbinātajām personām tika noslēgts rakstveida darba līgumus un / vai tās tika reģistrētas VID kā darba ņēmējs. Tas nozīmē, ka darba devējs darba tiesiskās attiecības legalizēja atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un ļauj secināt, ka Darba inspekcijas no 2018. gadā aprobētais rādītājs nereģistrētās nodarbinātības apsekojumu efektivitātes monitorēšanai ir veiksmīgs (skat. *2. grafiku*).

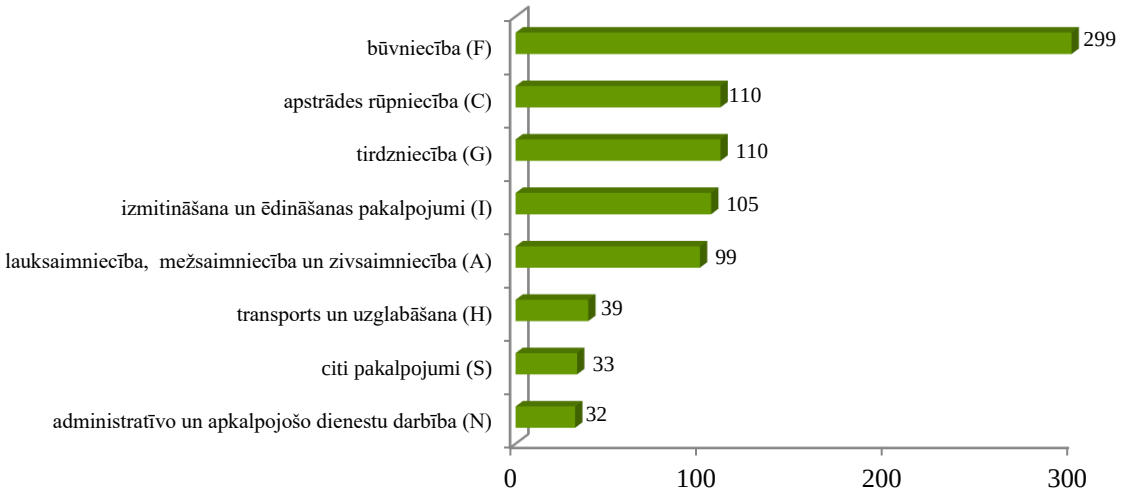

2. grafiks: Atklāto nereģistrēti nodarbināto personu, ar kurām pēc Darba inspekcijas pārbaudes tika noslēgts rakstveida darba līgumus un/vai tās tika reģistrētas VID kā darba ņēmējs, skaita īpatsvars (2018. – 2020.)

Konstatējot nodarbināšanu bez rakstveidā noslēgta darba līguma un / vai deklarēšanas VID, tika piemēroti 288[1] administratīvie naudas sodi 186 415 *euro* apmērā.

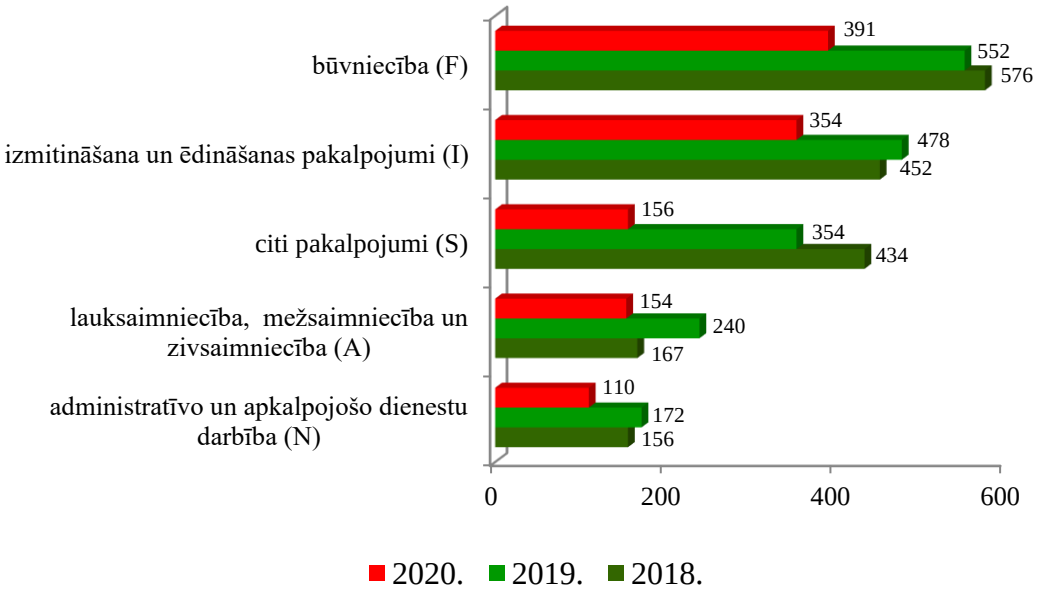
Analizējot atklātos nereģistrētās nodarbinātības gadījumus konkrētās tautsaimniecības nozarēs, jāsecina, ka vislielākais nereģistrēti nodarbinātu personu skaits joprojām tiek konstatēts būvniecības nozarē. Atklāto nereģistrēti nodarbināto personu skaits būvniecībā 2020. gadā veidoja trešdaļu jeb 34 % no kopējā Darba inspekcijas konstatēto nereģistrēti nodarbināto skaita (skat. *3. grafiku*).

[1] Dati par konstatētajiem pārkāpumiem, par kuriem piemērots administratīvais sods pēc 2020. gada 1. jūlija, tiek ievadīti un uzglabāti Iekšlietu ministrijas Informācijas centra uzturētajā Administratīvā pārkāpuma procesa atbalsta sistēmā (APAS), tāpēc minēto datu apkopojums par laiku no 2020. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim pašlaik nav Darba inspekcijas rīcībā.

3. grafiks: Nozares[2], kurās Darba inspekcija 2020. gadā atklājusi lielāko nereģistrēti nodarbināto personu skaitu

Tāpat būvniecībā 2020. gadā bija arī lielākais atklāto nereģistrēti nodarbināto personu skaits uz 100 000 nozarē strādājošo (skat. *4. grafiku*).

4. grafiks: Atklāto nereģistrēti nodarbināto personu skaits uz 100 000 nozarē strādājošajiem dinamikā (2018. – 2020.)

Kopējais Darba inspekcijas konstatētās nereģistrētās nodarbinātības apjoms arī 2020. gadā nav mazinājies, neskatoties uz to, ka konkrēti rādītāji, piemēram, konstatēto nereģistrēti nodarbināto personu skaits, Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ievērošanas dēļ ir mazāki, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. Tāpēc Darba inspekcija pastāvīgi turpina attīstīt savas pārbaudes metodes, īpašu uzmanību pievēršot jaunām nereģistrētās nodarbinātības formām. Viena no tām ir saistīta ar nelegālu pārrobežu nodarbināto plūsmu organizēšanu un trešo valstu pilsoņu

[2] Nozares atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai Eiropas kopienā (NACE 2. redakcija)

nelegālu nodarbināšanu Latvijā. Minēto lietu izskatīšanas ietvaros Darba inspekcija sadarbojās gan ar Valsts robežsardzi, VID u.c. iestādēm Latvijā, gan ar kompetentajām iestādēm citās valstīs.

2020. gadā Darba inspekcija turpināja aktīvi līdzdarboties Eiropas Platformā nereģistrētās nodarbinātības samazināšanai (Platforma). Platformas mērķi ir palīdzēt ES dalībvalstīm cīnīties ar nedeklarēto darbu, piedāvāt atbalstu un risinājumus dažādiem ar nereģistrēto nodarbinātību saistītiem problēmjautājumiem. 2020. gadā pirmo reizi visas Eiropas mērogā notika plaša informatīva kampaņa nereģistrētās nodarbinātības mazināšanai ar saukli "Eiropa par godīgu darbu!" (#EU4FairWork). Kampaņā iesaistījās gan Eiropas Sociālo un darba lietu komisārs, gan valsts institūcijas, gan sociālo partneru organizācijas. Informatīvā kampaņa tika organizēta ar Platformas atbalstu, un Latvijā kampaņas vadošā organizācija bija Darba inspekcija, kas iesaistījās gan publicējot informāciju sociālajos tīklos (*Facebook* un *Twitter*), gan piedaloties tiešsaistes diskusijā par nodarbinātību sarunu festivālā "Lampa", gan arī organizējot semināru par darbinieku nosūtīšanu, kas šobrīd ir viena no aktuālākajām problēmām nedeklarētā darba kontekstā.

Darba inspekcija 2020. gadā turpināja aktīvi līdzdarboties Eiropas un nacionāla līmeņa forumos nereģistrētas nodarbinātības samazināšanas jomā, lai pilnveidotu prasmes un zināšanas, dalītos pieredzē un veidotu efektīvākus sadarbības modeļus ar citām valstīm:

- ✓ Transnacionālās sadarbības stiprināšana nosūtīto darbinieku jomā (VP/2018/011; projekta vadošā institūcija ir Francijas Darba, nodarbinātības un profesionālās apmācības institūts); 2020. gada 25. un 26. februārī notika seminārs Žešovā, Polijā, kurā piedalījās sešu valstu (Polijas, Igaunijas, Latvijas, Luksemburgas, Norvēģijas un Zviedrijas) darba inspekciju pārstāvji, semināra laikā diviem Latvijas Darba inspekcijas pārstāvjiem bija iespēja piedalīties uzņēmumu apsekošanā un iepazīties ar Polijas Darba inspekcijas pieredzi nosūtīto darbinieku jomā;
- ✓ Nedeklarētā darba problēmu risināšanas pieredze Ziemeļvalstīs (VP/2018/012/0052; projekta vadošā institūcija ir Zviedrijas Darba vides pārvalde); projekta galvenais mērķis ir uzlabot pārrobežu sadarbību un informācijas apmaiņu starp Ziemeļvalstīm un Baltijas valstīm, kā arī sagatavot informatīvus materiālus par nedeklarētā darba apkarošanu; projekta īstenošanai tika izveidotas četras darba grupas – Vadības, Inspicēšanas, Sadarbības ar sociālajiem partneriem un Komunikācijas; 2020. gadā attālināti (*skype*) notika vadības komitejas sēdes, inspicēšanas grupas un sadarbības grupas tikšanās;
- ✓ Tieslietu ministrijas organizētajā informatīvajā kampaņā "Cilvēku tirdzniecības upuris?";
- ✓ Starpsektorālās dialoga platformas par imigrantu nodarbināšanas problemātiku darba grupās un sadarbības iestāžu, kuras iesaistītas darba ekspluatācijas identificēšanā un izmeklēšanā, konferencē;
- ✓ starptautiskā vebinārā "Darbaspēka tirdzniecības atklāšana un izmeklēšana - daudznozaru sadarbības stiprināšana", kurā tika prezentēta Latvijas Darba inspekcijas pieredze multidisciplinārās sadarbības veidošanā, kā arī iegūta informācija par citu valstu pieredzi;
- ✓ radio Star FM informatīvajā kampaņā, izplatot informatīvus materiālus personām, kurām ir visaugstākie darba ekspluatācijas riski.

1.4.2. Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana – tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā

Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana ir Darba inspekcijas prioritāte, kuras īstenošanas ietvaros 2020. gadā tika organizētas četras tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā, veikti 2 498 preventīvi apsekojumi, organizēti semināri, konference un citi sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi (skat. 2.2., 2.3., 2.4. un 4.1. nodaļu), kā arī izveidoti jauni moduļi tiešsaistes darba vides risku interaktīvas novērtēšanas rīkam (OiRA – Online interactive Risk Assesment) (skat. 2.3. un 4.1. nodaļu).

Tematisko pārbaužu laikā kopā tika veikti 615 uzņēmumu apsekojumi ar pamatmērķi:

- ✓ uzņēmumā esošo darba apstākļu atbilstības darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām izvērtēšana;
- ✓ darba devēju faktiski paveiktā drošas darba vides izveidē izvērtēšana, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmumiem, kuros jau ir noticis nelaimes gadījums darbā;
- ✓ darba devēju uzmanības aktualizēšana un pievēršana darba aizsardzības jautājumiem;
- ✓ arodslimību un nelaimes gadījumu darbā risku mazināšana.

Vienlaicīgi ar uzņēmumu apsekošanu tematisko pārbaužu laikā tika organizēti arī dažādi informēšanas pasākumi, kuru forma un saturs tika īpaši pielāgoti katrai tematiskajai pārbaudei un nozarei, lai sadarbība ar uzņēmējiem darba vides sakārtošanā būtu konstruktīva un mērķtiecīga.

Tematiskā pārbaude kokapstrādē

2020. gada februārī un martā tika organizēta tematiskā pārbaude kokapstrādes uzņēmumos, kuros pēdējo trīs gadu periodā notikuši smagi un letāli nelaimes gadījumi darbā, jo datu analīze liecina, ka kokapstrādē saglabājas augsts smago un letālo nelaimes gadījumu darbā skaits. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikts 151 apsekojums (plānots 150), kā rezultātā tika konstatēti 437 pārkāpumi, kuru novēršanai izdoti 114 rīkojumi. Piemēroti arī 4 administratīvie sodi.

1. tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **kokapstrādes** uzņēmumos, kuru novēršanai izsniegts rīkojums

normatīvais akts	**pārkāpumu skaits**
Ministru kabineta (MK) 02.10.2007. noteikumi Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība"	120 (27 %)
MK 28.04.2009. noteikumi Nr.359 "Darba aizsardzības prasības darba vietās"	81 (19 %)
MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude"	68 (16 %)
MK 03.09.2002. noteikumi Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā"	67 (16 %)
MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos"	58 (13 %)
MK 20.08.2002. noteikumi Nr.372 “Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”	37 (8 %)
MK 04.02.2003. noteikumi Nr.66 "Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret darba vides trokšņa radīto risku"	6 (1 %)
kopā	**437 (100 %)**

Kokapstrādes uzņēmumos nodarbinātie nereti uzsāk darbu bez apmācības darba aizsardzībā vai arī tā ir veikta nepilnīgi, nepārliecinoties, vai darbinieki ir sapratuši, kādas ir pareizas darba metodes. Tāpat kokapstrādes uzņēmumos netiek veikta regulāra darba vides iekšējā uzraudzība; netiek pievērsta uzmanība atbilstošas ventilācijas nodrošināšanai un ventilācijas iekārtu regulārai apkopei, kā arī mašīnu un darbgaldu kustīgo detaļu norobežošanai. Darba kultūra kokapstrādes

uzņēmumos kopumā liecina par to, ka daļa darba devēju pilnībā neizprot darba aizsardzības būtisko nozīmi gan katra nodarbinātā drošībā, gan uzņēmuma kopējā drošībā un pat attiecas pret to bezatbildīgi pavirši.

Tematiskā pārbaude būvniecībā

2020. gadā no maija līdz oktobrim tika organizēta tematiskā pārbaude būvniecībā, kas ir augsta riska nozare darba aizsardzības aspektā. Tematiskās pārbaudes laikā tika apsekoti 150 būvobjekti (plānots 150), kā rezultātā tika konstatēti 93 pārkāpumi, kuru novēršanai izdoti 40 rīkojumi. Piemēroti arī 4 administratīvie sodi un izdoti 2 brīdinājumi par darbības apturēšanu.

2. tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **būvniecības** uzņēmumos, kuru novēršanai izsniegts rīkojums

normatīvais akts	**pārkāpumu skaits**
MK 25.02.2003. noteikumi Nr.92 "Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus"	33 (35 %)
MK 20.08.2002. noteikumi Nr.372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus"	17 (18 %)
MK 18.03.2014. noteikumi Nr.143 "Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā"	9 (10 %)
MK 03.09.2002. noteikumi Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā"	7 (8 %)
MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude"	7 (8 %)
MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos"	5 (5 %)
citi normatīvie akti	15 (16 %)
kopā	**93 (100 %)**

Tematiskās pārbaudes rezultāti ļauj secināt, ka pārbaudītajos būvniecības uzņēmumos vairumā gadījumu tiek ievērotas darba aizsardzības prasības, piemēram, 79% objektu satiksmes ceļi ir skaidri norādīti un apzīmēti, 78% objektu ir veikti pasākumi, lai novērstu darbinieku krišanu no augstuma, 84% objektu ir veikti pasākumi, lai novērstu materiālu, darbarīku vai citu priekšmetu krišanu, 97% objektu darbinieki ir nodrošināti ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, 89% objektu ir izvietotas atbilstošas drošības zīmes. Elektroniskā darba laika uzskaites sistēma (EDLUS) atbilstoši likumam "Par nodokļiem un nodevām" bija ieviesta 76 pārbaudītajos būvobjektos jeb 74 % no visiem būvobjektiem, kuros EDLUS bija jābūt ieviestai.

Tematiskā pārbaude uzņēmumos par ķīmisko vielu un to maisījumu drošu lietošanu darba vietās

2020. gada septembrī un oktobrī tika organizēta tematiskā pārbaude par ķīmisko vielu un to maisījumu drošu lietošanu darba vietās automobiļu un motociklu vairumtirdzniecības, mazumtirdzniecības, apkopes un remonta nozarē, apstrādes rūpniecībā (kokapstrāde, mēbeļu ražošana, metālu ražošana, gatavo metālizstrādājumu ražošana, gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana, nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana) un lauksaimniecībā. Lai sagatavotos tematiskās pārbaudes veikšanai un paaugstinātu darba inspektoru kompetenci jautājumos par ķīmisko vielu un to maisījumu uzraudzību darba vietās, tika organizētas inspektoru

apmācības. Tematiskajā pārbaudē tika veikti 153 apsekojumi (plānots 150), kā rezultātā tika konstatēti 547 pārkāpumi, kuru novēršanai izdoti 117 rīkojumi.

3. tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes **par ķīmisko vielu un to maisījumu drošu lietošanu darba vietās** laikā apsekotajos uzņēmumos, kuru novēršanai izsniegts rīkojums

normatīvais akts	**pārkāpumu skaits**
MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība"	129 (24 %)
MK 15.05.2007. noteikumu Nr.325 "Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās"	85 (16 %)
MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude"	63 (11 %)
Eiropas parlamenta un padomes regula REACH (EK) Nr.1907/2006	55 (10 %)
MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos"	54 (10 %)
MK 22.12.2015. noteikumu Nr.795 "Ķīmisko vielu un maisījumu uzskaites kārtība un datubāze"	48 (9 %)
MK 02.10.2008. noteikumu Nr.803 "Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar kancerogēnām vielām darba vietās"	31 (5 %)
citi normatīvie akti	82 (15 %)
kopā	**547 (100 %)**

Kopumā darba devēju izpratne par bīstamību darbā ar ķīmiskajām vielām un to maisījumiem ir zema:

- ✓ vairāk kā trešdaļā (35%) no veiktajiem apsekojumiem tika konstatēts, ka nodarbinātajiem nav pieejamas ķīmisko vielu un to maisījumu drošības datu lapas, kas satur būtisku informāciju par ķīmisko vielu un to maisījumu bīstamību un drošu lietošanu;
- ✓ vairāk kā pusē (55%) no veiktajiem apsekojumiem tika konstatēts, ka darba devējs nav nodrošinājis darbā izmantojamo ķīmisko vielu un to maisījumu uzskaiti;
- ✓ gandrīz katrā trešajā pārbaudītajā uzņēmumā (31%) tika konstatēts, ka darba vides risku novērtējumā nav vērtēts ķīmisko vielu un to maisījumu radītais risks;
- ✓ pusē (51%) veikto apsekojumu tika konstatēts, ka darba devējs obligātās veselības pārbaudes (OVP) kartē nenorāda informāciju par konkrētajām ķīmiskajām vielām, ar kurām darbinieks nonāk saskarē darba procesā, tādējādi arodslimību ārstam nav pilnīgas informācijas, lai veiktu objektīvus nodarbinātā izmeklējumus.

Tematiskā pārbaude uzņēmumos, kuru darbiniekiem 2019. gadā pirmreizēji diagnosticēta arodslimība

2020. gada novembrī tika organizēta tematiskā pārbaude uzņēmumos, kuru darbiniekiem 2019. gadā pirmreizēji diagnosticēta arodslimība. Veicot datu analīzi, tika konstatēts, ka pēdējo trīs gadu laikā ir pieaudzis to arodslimnieku skaits, kuriem arodslimības izraisītājfaktori ir ergonomiskie (biomehāniskie) riska faktori. Tematiskās pārbaudes ietveros tika veikts 161 apsekojums (plānots 150). Tā kā tematiskā pārbaude notika izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā, lai ievērotu Latvijā noteiktos Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumus, tika mainīta ierastā

tematisko pārbaužu veikšanas kārtība - pārbaudes uzņēmumos tika veiktas attālināti un tām bija vairāk informatīvs raksturs un mērķis. Šādā situācijā būtiska bija sadarbība ar darba devējiem, ne tikai ierodoties uzņēmumā apsekojumā, bet arī sazinoties telefoniski un elektroniski. Diemžēl, pieprasot informāciju, darba inspektori saskārās arī ar darba devēju neizpratni un atsaucības trūkumu.

Tematiskā pārbaudes ietvaros uzņēmumiem tika nosūtītas anketas ar jautājumiem par to, vai nodarbinātie pēc arodslimības apstiprināšanas turpina darbu; kādi pasākumi ir veikti, lai mazinātu darba vides faktora, kas izraisījis arodslimību, iedarbību. Ļoti svarīgi bija noskaidrot, ko darba devējs ir paveicis, lai atvieglotu un samazinātu pastāvošos darba vides / vietas riskus. Tematiskās pārbaudes mērķis bija pievērst darba devēju uzmanību tam, ka, ieviešot darba vidē tehniskus un / vai organizatoriskus risinājumus, var sakārtot darba vidi un atvieglot arodslimnieka darba apstākļus. Pārbaudīto uzņēmumu atbilžu apkopojums liecina, ka:

- ✓ 81% uzņēmumu ir veikti tehniski pasākumi arodslimnieku darba apstākļu uzlabošanai;
- ✓ 72% uzņēmumu arodslimniekiem ir samazināta darba slodze;
- ✓ 37% uzņēmumu arodslimnieki ir pārcelti citu darbu veikšanai, kuros ir izslēgta kaitīgo darba vides faktoru iedarbība.

Jāpiebilst, ka 71% pārbaužu tika veiktas uzņēmumos, kuros strādā vairāk kā 50 darbinieki.

Pamatojoties uz saņemtajām atbildēm un iesniegtajiem dokumentiem, tika izdoti 8 rīkojumi konstatēto pārkāpumu, kas saistīti ar OVP veikšanas kārtības neievērošanu, novēršanai.

1.5. Padotībā esošās iestādes

Darba inspekcijas padotībā nav nevienas iestādes.

2. Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

4. tabula: Darba inspekcijai piešķirtā valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (*euro*)[3]

Nr.p.k.	finansiālie rādītāji	2019. gadā (faktiskā izpilde)	2020. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	resursi izdevumu segšanai (kopā)	4 388 395	4 148 487	4 148 487
1.1.	dotācija	4 368 420	4 083 487	4 083 487
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	-	-	-
1.5.	transferti	19 975	65 000	65 000
2.	izdevumi (kopā)	4 313 546	4 168 488	4 055 597
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	4 197 935	4 012 216	3 964 373
2.1.1.	kārtējie izdevumi	4 032 853	3 824 697	3 783 697
2.1.2.	procentu izdevumi	-	-	-
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	115 462	137 548	132 404
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	785	854	854
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	48 835	49 117	47 418
2.2.	izdevumi kapitālajiem ieguldījumiem	115 611	156 272	91 224
3.	finansēšana	26	20 001	20 001

Darba inspekcijas pamatdarbība tika nodrošināta no valsts budžeta programmas 21.00.00 "Darba apstākļu uzlabošana" apakšprogrammas 21.01.00 "Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība" finanšu līdzekļiem, kuru kopējais izlietojums 2020. gadā bija 3 259 684 *euro*.

No valsts budžeta apakšprogrammas 97.02.00 "Nozares centralizēto funkciju izpilde" finanšu līdzekļiem 2020. gadā izmantoti 81 984 *euro*, no tiem 32 431 *euro* tika izmantoti Darba inspekcijā nodarbināto veselības apdrošināšanai un 49 553 *euro* - materiāli tehniskās bāzes (datortehnikas) atjaunošanai.

No valsts budžeta apakšprogrammas 63.07.00 "Eiropas Sociālā fonda īstenotie projekti labklājības nozarē (2014. - 2020.)" finanšu līdzekļiem 2020. gadā tika izmantoti 713 929 *euro* Eiropas Sociālā fonda (ESF) projekta Nr.7.3.1.0/16/I/001 "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" īstenošanai.

[3] Tajā skaitā valsts budžeta apakšprogrammā 21.01.00 „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība", 97.02.00 "Nozares centralizēto funkciju izpilde" paredzētais finansējums un 63.07.00 "Eiropas Sociālā fonda īstenotie projekti labklājības nozarē (2014. -2020.)".

2.2. Budžeta programmas rezultatīvo rādītāju izpildes analīze

Saskaņā ar valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana" (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība" (21.01.00) noteiktajiem politikas rezultatīvajiem rādītājiem 2020. gadā bija plānots veikt 10 000 uzņēmumu apsekojumus. 2020. gadā Darba inspekcija kopā veica 9 423 uzņēmumu apsekojumus (94% no plānotā). Būtiski uzsvērt, ka apsekojumu plāna pilnīgu izpildi, tāpat kā citu Darba inspekcijai noteikto rezultatīvo rādītāju izpildi dažādos aspektos būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ievērošana, t.sk. darba veikšana attālināti.

2020. gadā bija plānots veikt 3 000 preventīvos apsekojumus, no tiem 600 apsekojumus tematisko pārbaužu ietvaros. 2020. gadā tika veikti 3 113 preventīvi apsekojumi (104 % no plānotā), no tiem tematisko pārbaužu ietvaros 615 apsekojumi (102,5 % no plānotā) (plašāk skat. 1.4.2. nodaļu).

Saistībā ar nereģistrētās nodarbinātības samazināšanu bija plānots veikt 2 000 apsekojumus, no kuriem 25% būtu rezultatīvi[4], bet atkārtoto apsekojumu īpatsvars uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts nereģistrētās nodarbinātības risks, veido vismaz 10 %. 2020. gadā saistībā ar nereģistrētās nodarbinātības samazināšanu tika veikti 1 876 apsekojumi (94 % no plānotā), no kuriem 30% bija rezultatīvi, bet atkārtoti tika apsekoti 12% augsta nereģistrētās nodarbinātības riska uzņēmumi (plašāk skat. 1.4.1. nodaļu).

2020. gadā bija plānots 5% no visiem Darba inspekcijas apsekojumiem veikt ar nolūku pārbaudīt uzņēmumus, kuros iepriekš jau bijuši konstatēti pārkāpumi darba aizsardzībā un / vai darba tiesībās, lai novērtētu, vai un kā pārkāpumi ir novērsti. 2020. gadā tika veikti 443 apsekojumi ar iepriekš minēto nolūku, kas veidoja 4,7 % no visa Darba inspekcijas veikto apsekojumu skaita.

2020. gadā bija plānots panākt, ka no Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem tiek novērsti vismaz 77%. Kopā tika novērsts 91%. Par rīkojumā norādīto pārkāpumu novēršanu darba devēji Darba inspekcijai paziņo rakstveidā, atsūtot vēstuli, vai, izmantojot e-pakalpojumu „Darba devēja paziņojums Valsts darba inspekcijai par novērstajiem pārkāpumiem". Pilnīgi visu Darba inspekcijas amatpersonu konstatēto pārkāpumu novēršanu kavē un ietekmē dažādi apstākļi, lielākoties tie ir saistīti ar finanšu līdzekļu nepietiekamību, uzņēmumu maksātnespēju vai darbības izbeigšanu vispār.

2020. gada rudenī tika atklāta ES sabiedrības informēšanas kampaņa „Strādā gudri, nevis smagi". 2020. gadā kampaņas ietvaros organizētajos pasākumos tika izglītoti 4 749 interesenti (plānots – 200), no kuriem, ievērojot epidemioloģisko drošību, klātienē - 23 dalībnieki, bet 4 726 dalībnieki – *Facebook* un *Youtube* tiešraidēs (plašāk skat. 2.4. nodaļu).

Būtiska Darba inspekcijas darbības sastāvdaļa ir sabiedrības izglītošana par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem. Valsts budžeta programmā tika plānots Darba inspekcijas organizētajos pasākumos izglītot 650 interesentus. 2020. gadā organizētajos semināros kopā tika izglītotas 4 538 personas, no kurām, ievērojot epidemioloģisko drošību, klātienē - 385 personas, bet 4 153 personas – vebināros un *Facebook* un *Youtube* tiešraidēs (plašāk skat. 4.1. nodaļu), t.sk. semināros par:

- ✓ būtiskām un aktuālām darba tiesību un darba aizsardzības tēmām (psihoemocionālajiem riskiem darba vidē u.c.);
- ✓ nosūtītajiem darbiniekiem jeb postingu u.c.

2020. gadā saskaņā ar valsts budžeta programmā noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem tika plānoti 1 350 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem. 2020. gadā plašsaziņas līdzekļiem tika sniegta informācija 2 059 dažāda veida un formāta publikācijās un sižetos (preses relīzes, iniciēti materiāli un sižeti, kā arī publikācijas, kas sagatavotas vai pārpublicētas, balstoties uz Darba inspekcijas mājaslapā www.vdi.gov.lv vai Darba inspekcijas uzturētajā mājaslapā www.stradavesels.lv, kā arī Darba inspekcijas sociālajos

[4] Par rezultatīvu apsekojumu uzskatāms tas, kura rezultātā uzņēmumā ir atklātas nereģistrēti nodarbinātas personas, t.i., personas, ar kurām nav noslēgti rakstveida darba līgumi un/vai kuras darba devējs nav deklarējis VID kā darba ņēmējus.

tīklos atrodamo informāciju u.c.). Rezultatīvais rādītājs pārsniegts par 53%, jo 2020. gadā bija būtiski un nepieciešami sniegt sabiedrībai pēc iespējas plašu informāciju par korektu darba tiesisko attiecību un darba vides sakārtošanu atbilstoši Latvijā noteiktajiem Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumiem.

2.3. Eiropas Sociālā fonda projekta īstenošanas rezultāti

2020. gadā tika turpināta ESF projekta "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" īstenošana, kura mērķis ir uzlabot darba drošību uzņēmumos, īpaši bīstamo nozaru uzņēmumos (uzņēmumos, kuri darbojas kādā no Ministru kabineta 08.02.2005. noteikumu Nr. 99 "Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju" 1. pielikumā noteiktajiem komercdarbības veidiem).

2020. gadā ESF projekta ietvaros īstenotās aktivitātes:

- ✓ pabeigts un publicēts pētījums "Jaunās nodarbinātības formas un to piemērošana praksē" (https://www.vdi.gov.lv/sites/vdi/files/dati/jnf_gala_zinojums1.pdf);
- ✓ pabeigts un publicēts pētījums "Letālo nelaimes gadījumu darbā, kuri nav tieši saistīti ar darba vides faktoriem, cēloņi, sekas un novēršanas iespējas Latvijā" (https://www.vdi.gov.lv/sites/vdi/files/dati/darbadroshiba_broshura_210x297_web_20200121_c1.pdf);
- ✓ pabeigts un publicēts pētījums "Darba apstākļi un riski Latvijā 2017. – 2018." (https://www.vdi.gov.lv/sites/vdi/files/media_file/petijums_darbaapstakliunriskilatvija.pdf), kas ietver arī 45 tematiskos pielikumus, kuros padziļināti analizēti būtiskākie darba vides aspekti (https://www.vdi.gov.lv/lv/petijumi);
- ✓ uzrunāti 109 uzņēmumi, kas darbojas bīstamajās nozarēs un atbilst projekta mērķgrupai, lai tos informētu par iespējām saņemt atbalstu, minēto informāciju izplatīja arī ESF projekta sadarbības partneri – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS), Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK) un Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts (RSU DDVVI), papildus tika informētas arī nozaru asociācijas;
- ✓ saņemti 142 uzņēmumu pieteikumi konsultatīvā atbalsta saņemšanai;
- ✓ nodrošināta dalība 3 nozaru izstādēs - "Māja I 2020", "Comfort Home" (sadarbībā ar Ekonomikas ministriju) un "Lauksaimniecības un meža tehnika 2020";
- ✓ LBAS un LDDK kopā sniegušas 1 297 konsultācijas darbiniekiem un darba devējiem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumos;
- ✓ LBAS darba strīdu / domstarpību gadījumos sagatavoja 19 prasību pieteikumus tiesai un organizēja 9 izglītojošās aktivitātes izglītības iestāžu audzēkņiem; Covid-19 pandēmijas dēļ uz nenoteiktu laiku tika atlikts konkurss profesionālo skolu audzēkņiem "PROFS 2020";
- ✓ LDDK organizēja 1 mācību ekskursiju labās prakses darba aizsardzībā uzņēmumā AS "Brīvais Vilnis";
- ✓ RSU DDVVI organizēja 58 pasākumus darbiniekiem un darba devējiem - 27 apmācības preventīvās kultūras paaugstināšanai un 31 tematisko semināru par aktuālām tēmām darba aizsardzības jomā;
- ✓ 2020. gada 3. ceturksnī tika noslēgta papildu vienošanās ar LBAS un LDDK par jaunas aktivitātes uzsākšanu "Atbalsts kolektīvo pārrunu veikšanai un organizēšanai par iekļaujošas nodarbinātības un drošas darba vides nodrošināšanu", kuras mērķis ir SAM 7.3.2. projektā uzkrātās pieredzes un ekspertīzes turpināšana un nodrošināšana plašākai mērķgrupai, proti, ne tikai novecošanās pārvaldības jautājumu, bet arī citu diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām saistošo jautājumu iekļaušanai darba koplīgumos, darba līgumos vai citos darba devēju dokumentos, kas saistoši darba devējiem un darba ņēmējiem, veicinot iekļaujošas darba vides nodrošināšanu;
- ✓ 2020. gada 4. ceturksnī tika noslēgta papildu vienošanās ar RSU DDVVI par jaunas aktivitātes uzsākšanu "Klātienes un attālināti semināri un konsultācijas par darba vides

risku, īpaši, bioloģisko risku, mazināšanu un prevenciju", kuras mērķis ir informēt un sniegt konsultācijas par saskaršanos ar SARS-CoV-2 vīrusu darba vidē, kas ir specifisks bioloģiskais faktors, kura ierobežošanai jāveic arī atbilstoši darba aizsardzības pasākumi, bet darba devējiem trūkst zināšanu par nepieciešamajiem preventīvajiem pasākumiem;

- ✓ 2020. gada 1. pusgadā 22 Darba inspekcijas amatpersonām tika nodrošinātas B moduļa apmācības par tēmu „Mežizstrāde" un "Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu lietošana";
- ✓ 2020. gada 3. ceturksnī tika nodrošināta Darba inspekcijas pārstāvju dalība ikgadējā Baltijas valstu darba inspekciju sanāksmē, kas norisinājās Tartu, Igaunijā;
- ✓ tika izstrādāti 5 OiRA moduļi: "Būvniecība (ēku būvniecība), t.sk. demontāžas darbi, darbs uz sastatnēm, siltināšanas darbi – akcents uz darbiem ārā", "Kokapstrāde un mēbeļu ražošana", "Pārtikas ražošana, t.sk. maizes ceptuvēm, konditorejām, gaļas ražošanas uzņēmumiem", "Būvniecība (zemes darbi)" un "Metālapstrāde", kā arī izstrādāti specializēto darba aizsardzība apmācību programmu mācību metodiskie palīgmateriāli pārtikas produktu, dzērienu un tabakas izstrādājumu ražošanas, tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošanas, papīra un papīra izstrādājumu ražošanas, kokapstrādes, mēbeļu ražošanas, papīra un papīra izstrādājumu ražošanas, ķīmisko vielu, gumijas, plastmasas un nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas, poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas, elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes, gaisa kondicionēšanas, ūdens apgādes, notekūdeņu savākšanas, atkritumu apsaimniekošanas un metālapstrādes, elektrisko iekārtu, automobiļu, dzelzceļa lokomotīvju un ritošā sastāva ražošanas, kuģu un laivu būves nozarēm.

2.4. Eiropas informatīvā kampaņa „Strādā gudri, nevis smagi"

Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra, kas koordinē regulārās Eiropas informatīvās kampaņas darba aizsardzības jomā, no 2020. gada mainīja kampaņas garumu – iepriekš kampaņu atklāja aprīlī un noslēdza nākamā gada rudenī. Savukārt, Eiropas informatīvā kampaņa „Strādā gudri, nevis smagi" Eiropā tika atklāta 2020. gada rudenī. Ievērojot epidemioloģisko drošību, Latvijā kampaņas atklāšana ar klātienes publicitātes pasākumiem netika organizēta, bet aizsākta ar sociālo tīklu aktivitātēm, tāpēc kopumā 2020. gadā organizēto pasākumu skaits bija neliels.

2020. gada galvenās aktivitātes bija labās prakses balvas "Zelta ķivere" konkurss, kurš tika organizēts jau 15. reizi, un ikgadējā konference darba aizsardzībā. "Zelta ķiveres" konkursā tika meklēti Latvijas uzņēmumu, valsts un pašvaldību iestāžu labas prakses piemēri darba aizsardzības sistēmās un procesos, kas "strādā gudri, nevis smagi". Tas nozīmē, ka uzņēmumā vai iestādē ir ieviesti dažādi digitālie risinājumi dokumentu apritei, darba laika uzskaitei, OVP organizēšanai, individuālo aizsardzības līdzekļu izsniegšanai un uzskaitei, elektroniskai darbinieku apmācībai un zināšanu pārbaudei, darbinieku iesaistei darba aizsardzības jautājumu risināšana, ziņošanai par bīstamām situācijām darba vidē utt.

"Zelta ķiveres" konkurss noslēdzās 2020. gada 30. oktobrī ar Darba inspekcijas organizētu konferenci "Strādā gudri, nevis smagi". Konferences ietvaros tika godināti un apbalvoti arī labas prakses balvas "Zelta ķivere" konkursa laureāti. Balvas pasniedza Darba inspekcijas direktors Renārs Lūsis. Balva tika pasniegta diviem starptautiskiem uzņēmumiem – SIA Fortum Latvia, kas tika atzīts par labāko piemēru to uzņēmumu vidū, kas labas prakses balvu darba aizsardzībā iepriekš nav saņēmuši, un SIA Schwenk Latvija, kas balvu saņēma atkārtoti. SIA Fortum Latvia balvu saņēma par integrētā drošības pārvaldības rīka FRIDA izveidi, kas ļauj ātrāk un vienkāršāk reģistrēt un analizēt nelaimes gadījumus un bīstamās situācijas darbā, kā arī mācīties no citu valstu pieredzes darba aizsardzības jomā. Savukārt, SIA Schwenk Latvija piemērs ietvēra gan e-instruktāžu ieviešanu, gan darbinieku karšu pielietojumu, gan darbinieku apziņošanu un komunikāciju, gan apakšuzņēmēju monitoringu, gan dronu un termokameru izmantošanu u.c. risinājumus.

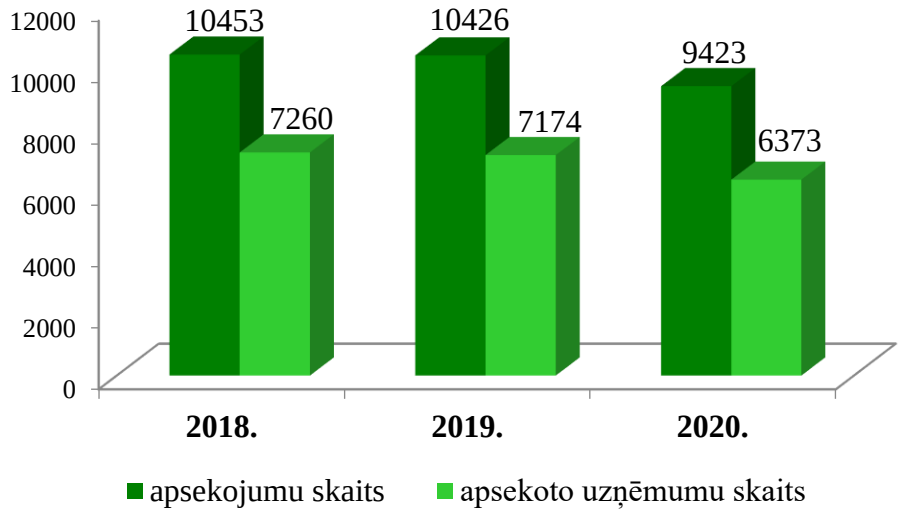
Konference “Strādā gudri, nevis smagi”, ievērojot noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus, tika pārraidīta arī tiešsaistē, un to kopumā ilgtermiņā (no 2020. gada 30.oktobra līdz 2021. gada 30.jūnijam) noskatījās 5 200 sociālo tīklu *Youtube* un *Facebook* lietotāji.

2.5. Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi

2.5.1. Uzņēmumu apsekošana

Galvenā metode, ko Darba inspekcija izmanto, uzraugot un kontrolējot darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, ir uzņēmumu apsekošana. Darba inspekcijas amatpersonu mērķis, apsekojot uzņēmumu, ir apzināt faktisko situāciju uzņēmumā darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, novērtēt tās atbilstību spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un panākt, lai darba devēji faktiski nodibinātas darba tiesiskās attiecības sakārtotu arī dokumentāri atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un gan darba devēji, gan nodarbinātie godprātīgi pildītu pienākumus un izmantotu savas tiesības, kā arī, lai uzņēmumos tiktu izveidota un uzturēta nodarbināto veselībai droša un nekaitīga darba vide. Nepilnību vai pārkāpumu konstatēšanas gadījumā tiek pieņemts lēmums par efektīvāko rīcības veidu, lai panāktu darba vides sakārtošanu uzņēmumā, nodrošinot nodarbināto veselībai un dzīvībai nekaitīgus darba apstākļus. 2020. gadā, ievērojot Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumus, daļa uzņēmumu pārbaužu tika veiktas attālināti, saziņu ar uzņēmumiem organizējot elektroniskā un rakstveida procesā, kas protams, būtiski ietekmēja gan pārbaudes norises laiku, gan kopā veikto apsekojumu skaitu.

2020. gadā Darba inspekcijas amatpersonas veikušas 9 423 apsekojumus 6 373 uzņēmumos. Darba inspekcijas gadā veikto apsekojumu skaits ir tieši saistīts gan ar epidemioloģiskās drošības pasākumu ievērošanu, gan ar reāli strādājošo inspektoru skaitu un mainību (skat. *5. grafiku*).

5. grafiks: Apsekojumu un apsekoto uzņēmumu skaita dinamika (2018. – 2020.)

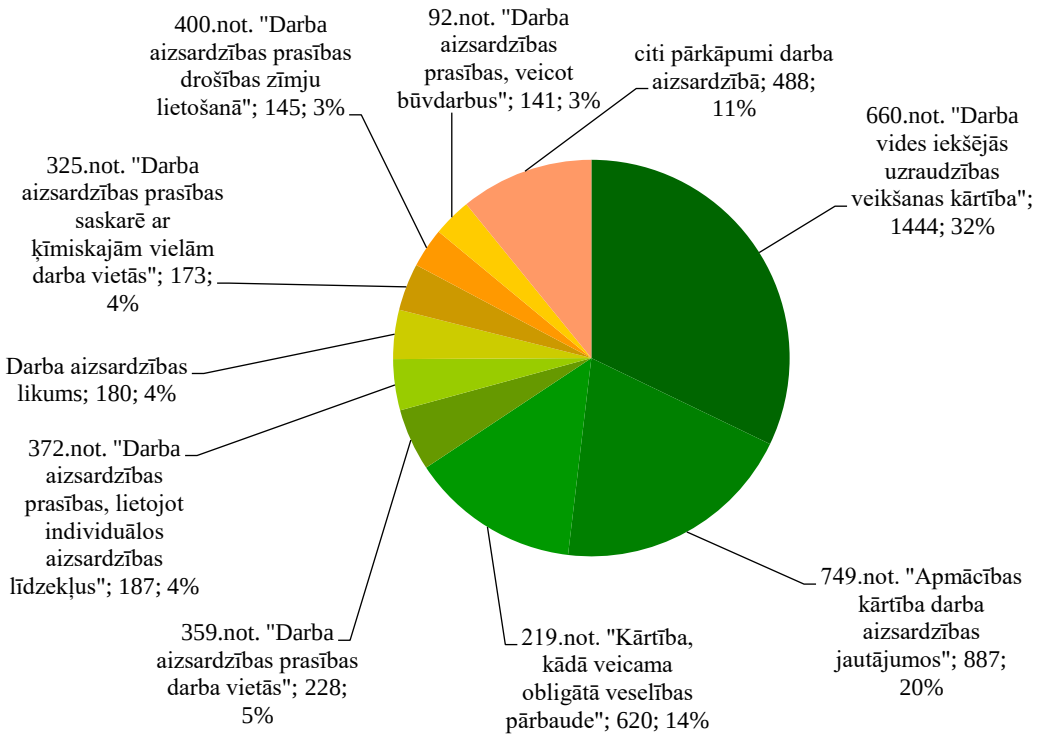
Darba inspekcijas amatpersonas 2020. gadā konstatēja 6 252[5] pārkāpumus, no tiem:

- ✓ 4 493 – darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumi;
- ✓ 1 467 – darba tiesību normatīvo aktu pārkāpumi;
- ✓ 292 – pārkāpumi saistībā ar Valsts darba inspekcijas likuma neievērošanu.

[5] No 2020. gada 1. jūlija visa informācija par Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem, par kuriem piemērots administratīvais sods, tiek ievadīta APAS, tāpēc pašlaik Darba inspekcijas Informācijas sistēmas datu bāzēs nav iespējams apkopot un ranžēt datus par konstatētajiem pārkāpumiem, par kuriem piemērots administratīvais sods laika periodā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim. Tāpēc 2020. gada statistiskajā informācijā par konstatētajiem pārkāpumiem ir iekļauti pārkāpumi, kuru novēršanai darba devējam izdots rīkojums, un pārkāpumiem, par kuriem piemērots administratīvais sods līdz 2020. gada 30. jūnijam.

2020. gadā konstatēto pārkāpumu skaita samazinājumu, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas ierobežošanai noteiktie epidemioloģiskās drošības pasākumi, t.sk. vairāku nozaru uzņēmumu pilnīga vai daļēja dīkstāve.

Darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 72% no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2020. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Normatīvos aktus darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2020. gadā konstatēti visbiežāk, skat. *6. grafikā*.

6. grafiks: Normatīvie akti darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2020. gadā konstatēti visbiežāk

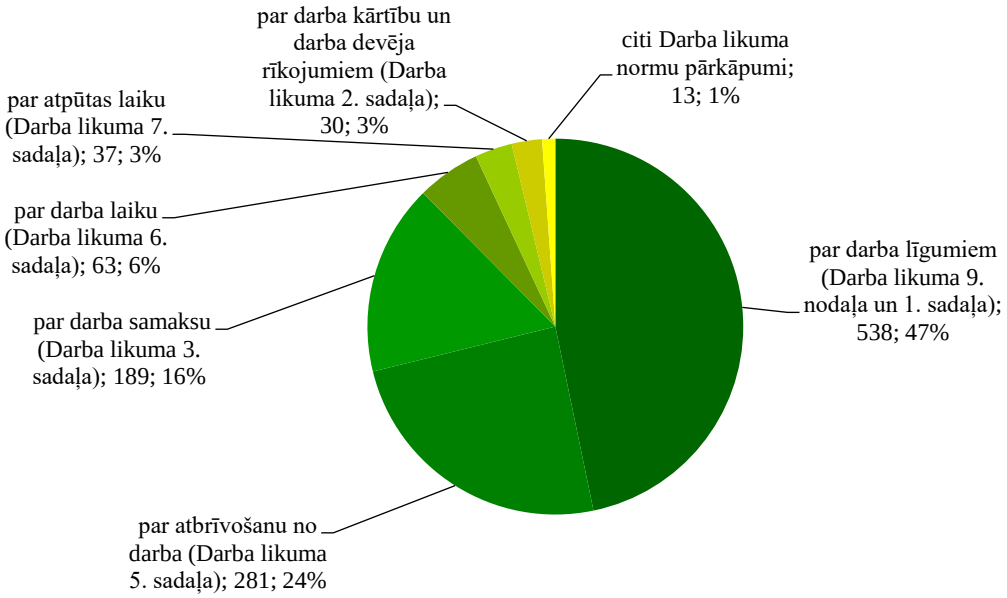
2020. gadā, tāpat kā iepriekš, visbiežāk pārkāptās normatīvo aktu prasības darba aizsardzībā nav būtiski mainījušās:

- ✓ MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" – nav novērtēti visi konkrētā uzņēmuma darba vidē pastāvošie riska faktori (īpaši ķīmiskie riska faktori, ja uzņēmumā tādi ir), darba vides riski nav pārvērtēti vismaz reizi gadā, nav sagatavots darba aizsardzības pasākumu plāns, nodarbinātie nav informēti par darba vidē esošajiem riska faktoriem un to mazināšanas / novēršanas pasākumiem u.c.;
- ✓ MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos" - nav veikta nodarbināto instruēšana darba aizsardzībā (ievadapmācība, sākotnējā instruktāža, atkārtotā instruktāža u.c.); nav ievērots periodiskums atkārtotām instruktāžām; instruēšana nav veikta pēc būtības, bet formāli – nodarbinātais tikai parakstījies instruktāžu reģistrācijas žurnālā; instrukcijas nav aktualizētas un ir saturiski nepilnīgas (tajās nav iekļauti visi pastāvošie darba vides riska faktori, individuālo aizsardzība līdzekļu lietošanas nosacījumi u.c.); nepietiekamās un / vai nepilnīgās apmācības dēļ nodarbinātie arī nezin, kā strādāt droši savā darbavietā un pareizi rīkoties problēmsituācijās vai ārkārtas gadījumos;
- ✓ MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude" – nodarbinātie netiek nosūtīti uz pirmreizējo OVP un periodiskajām OVP.

2020. gadā starp visbiežāk pārkāptajām darba aizsardzības prasībām tika konstatētas arī darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās – uzņēmumos nav identificētas darba vietas un procesi, kuros ķīmiskas vielas un maisījumi var radīt risku nodarbināto veselībai; ķīmisko vielu vai maisījumu drošības datu lapas netiek glabātas darbiniekiem pieejamā vietā; nav

nodrošināts visu ķīmisko vielu iepakojuma marķējums un marķējuma atbilstība iepakojuma saturam; nodarbinātie, kuriem ir saskare ar ķīmiskām vielām un maisījumiem, nav apmācīti par drošu ķīmisko vielu lietošanu; nav nodrošināta regulāra ķīmisko vielu koncentrācijas noteikšana (mērīšana) darba vides gaisā un minēto mērījumu rezultātu salīdzināšana ar aroda ekspozīcijas robežvērtību u.c. Jāpiebilst, ka Darba inspekcija 2020. gadā organizēja arī tematisko pārbaudi darba aizsardzībā saistībā ar ķīmisko vielu un to maisījumu lietošanu darba vietās (skat. 1.4.2. nodaļu).

Darba tiesības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 23% no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2020. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Savukārt, 96% no konstatētajiem darba tiesību pārkāpumiem veido Darba likuma normu (78%) (skat. *7. grafiku*) un MK 07.09.2010. noteikumu Nr.827 "Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.1. un 8.^{3} punkta (18%) pārkāpumi.

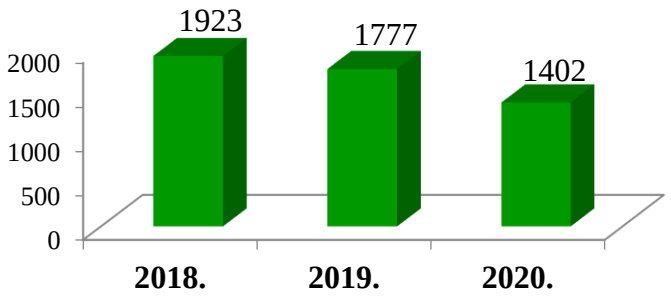
7. grafiks: Darba likuma normas, kuru pārkāpumi 2020. gadā konstatēti visbiežāk

2020. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, darba devēji visbiežāk nav ievērojuši Darba likuma 40. panta prasības, kuru pārkāpumi veido 35% no visiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem. Konstatētie pārkāpumi saistīti ar darba līguma noslēgšanu rakstveidā un darba līguma saturu – darba līgums netiek noslēgts vispār vai tajā netiek ietverta visa informācija, kas ir norādīta Darba likuma 40. pantā, piemēram, nav norādīts nolīgtais dienas vai nedēļas darba laiks, ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma ilgums u.c. Minētos pārkāpumus darba devēji pieļauj gan nezināšanas dēļ, gan ar vēlmi manipulēt ar nodarbināto darba laiku un tā uzskaiti.

Būtisku darba tiesību pārkāpumu daļu (24%) veido pārkāpumi, kas ir saistīti ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, savukārt, no tiem lielākā daļa (196 pārkāpumi jeb 70%) ir par nodarbinātajam atlaišanas dienā neizmaksātajām visām pienākošajām naudas summām, t.sk., atlīdzību par neizmantoto atvaļinājumu.

Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumi veido 5% no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2020. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Tie, galvenokārt, ir Valsts darba inspekcijas likuma 5. un 12. panta pārkāpumi, kas saistīti ar Darba inspekcijas amatpersonas likumīgo prasību savlaicīgu nepildīšanu.

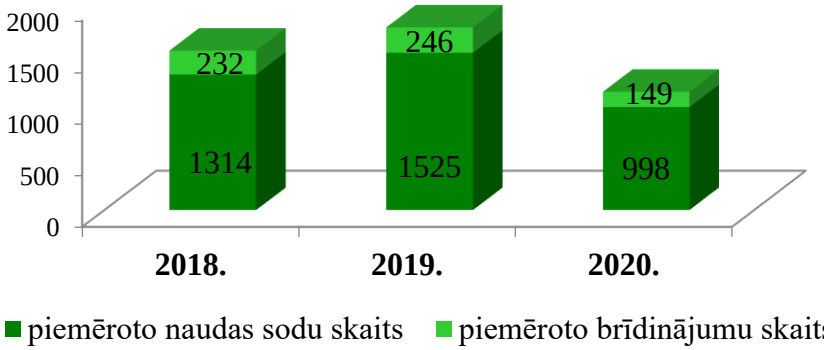
Darba inspekcijas amatpersonas 2020. gadā darba devējiem izsniedza 1 402 rīkojumus ar norādi konkrētā termiņā novērst konstatētos pārkāpumus (skat. *8 . grafiku*).

8. grafiks: Izsniegto rīkojumu skaita dinamika (2018. – 2020.)

Izsniegto rīkojumu skaitam jau vairākus gadus pēc kārtas ir tendence samazināties. Trīs gadu periodā tas ir samazinājies par 27%. Arī izsniegto rīkojumu skaita īpatsvaram attiecībā pret veikto apsekojumu skaitu ir tendence samazināties (apsekojumu skaitu skat. *5. grafikā*). 2020. gadā to, protams, ietekmēja gan Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ievērošana (t.sk. daļai uzņēmumu bija dīkstāve, darbs attālināti), gan arī „Konsultē vispirms" principa piemērošana praksē. Darba inspekcijas rīkojumā ir norādīts konkrēts pārkāpums, kas jānovērš, un termiņš, kādā pārkāpums jānovērš. Rīkojuma izpilde neuzliek darba devējam papildu finansiālo, administratīvo vai cita veida slogu, jo būtībā paredz tikai minimālo darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības prasību izpildes nodrošināšanu, lai uzņēmums savā darbībā nepārkāptu normatīvo aktu prasības.

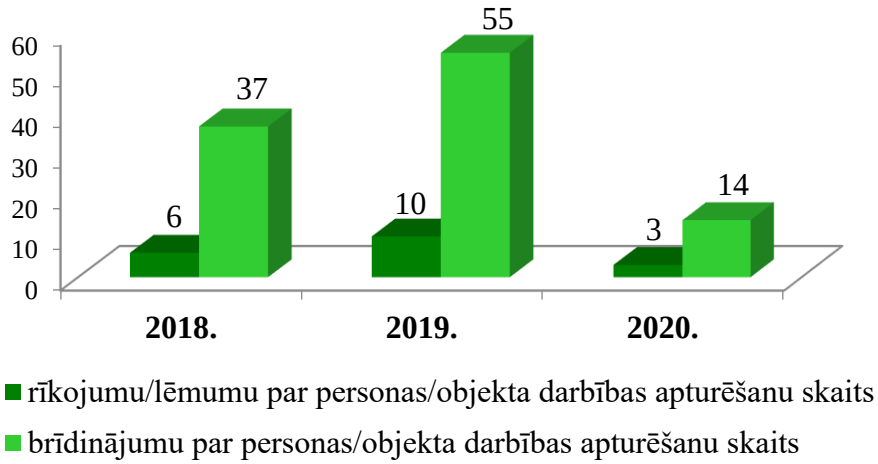
Ievērojot „Konsultē vispirms" un samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, Darba inspekcijas amatpersonas 2020. gadā par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības normatīvo aktu un Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumiem darba devējiem piemēroja 1 147 administratīvos sodus (skat. *9. grafiku*). Piemēroto naudas sodu summa - 352 813,50 *euro*.

9. grafiks: Piemēroto administratīvo sodu struktūras un skaita dinamika (2018. – 2020.[6])

Konstatējot pārkāpumus, kas rada tiešus draudus nodarbināto veselībai un dzīvībai, Darba inspekcijas amatpersonas 2020. gadā izdeva 3 rīkojumus par personas / objekta darbības apturēšanu un 14 brīdinājumus par personas / objekta darbības apturēšanu (skat. *10. grafiku*).

[6] Par laika periodu no 2020. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim – dati no APAS.

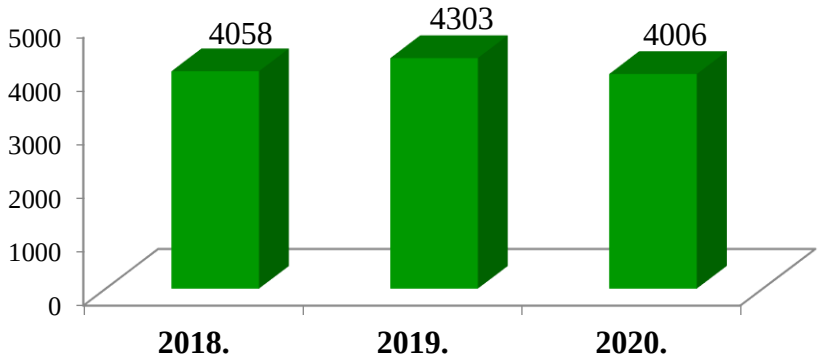

9. grafiks: Rīkojumu par personas / objekta darbības apturēšanu skaita un brīdinājumu par apturēšanu skaita dinamika (2018. – 2020.)

No 17 rīkojumiem / brīdinājumiem par personas / objekta darbības apturēšanu 13 tika izdoti saistībā ar nedrošu darbu augstumā, t.sk. uz nedrošām vai nepilnīgi uzbūvētām sastatnēm, nedrošu darbu uz jumta, nenorobežotām atverēm grīdā, bez pretkritiena sistēmām u.c., 2 – saistībā ar darbu tranšejās, kurām nav nostiprinātas sānu malas un 2 – saistībā ar zāģu, kam nebija atbilstošu aizsargu, lietošanu.

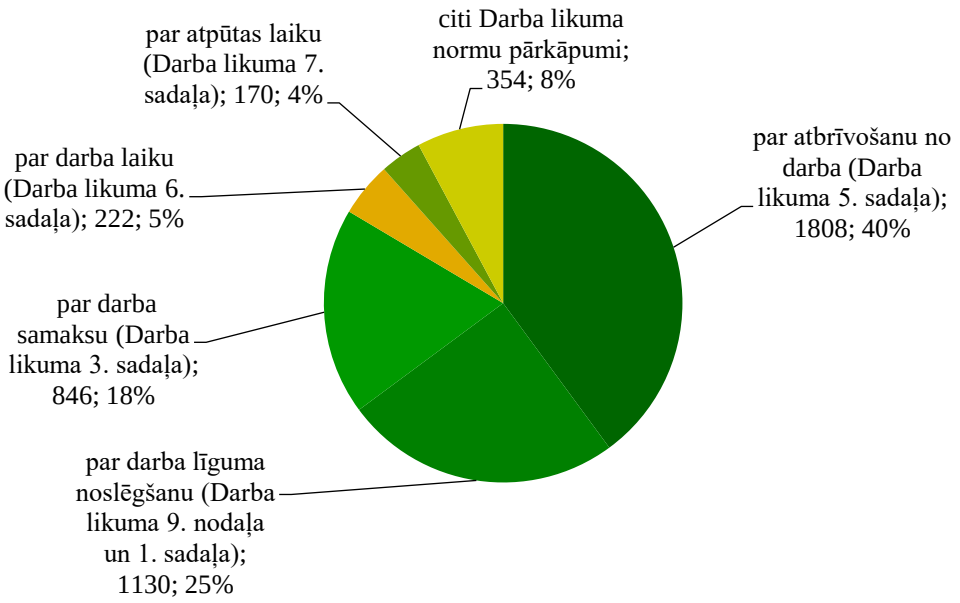
2.5.2. Iesniegumu izskatīšana

Darba inspekcijas amatpersonas 2020. gadā Iesniegumu likumā noteiktajā kārtībā izskatīja 4 006 fizisko un juridisko personu iesniegumus, kuros bija norādīti 5 144 iespējamie pārkāpumi, no tiem darba tiesību jomā – 4 625 pārkāpumi (90 %), darba aizsardzības jomā – 489 (9,5 %), citi – 30 (0,5 %). Līdz 2020. gadam bija vērojama iesniegumu skaita pieauguma tendence, bet 2020. gadā izskatīto iesniegumu skaits, salīdzinot ar 2019. gadu, ir samazinājies par 7% (skat. *10. grafiku*). Tas saistīts ar Covid-19 pandēmijas radīto situāciju, kuru risinot nodarbinātie un darba devēji Darba inspekcijā vairāk vērsās pēc padoma un konsultācijām (vairāk skat. 2.5.5. nodaļā).

10. grafiks: Izskatīto iesniegumu skaita dinamika (2018. – 2020.)

No visiem iesniegumos norādītajiem iespējamajiem pārkāpumiem 4 530 jeb 88% bija Darba likuma normu pārkāpumi (skat. *11. grafiku*).

11. grafiks: Darba likuma sadaļas, kurās iekļauto normu iespējamie pārkāpumi norādīti 2020. gadā izskatītajos iesniegumos

Proporcionāli visvairāk iesniegumos norādītie iespējamie pārkāpumi bija saistīti ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu (Darba likuma 5. sadaļa), no tiem lielākā daļa jeb 81 % - par darbiniekam pienākošos naudas summu izmaksu (Darba likuma 128. pants). Darba devējs, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, darbiniekam nav izmaksājis visas pienākošās naudas summas (pilnu aprēķinu), piemēram, nav aprēķinājis un izmaksājis atlīdzību par neizmantoto atvaļinājumu vai izmaksājis nepilnu atlīdzību. Jāpiebilst, ka Darba likuma 128. pants ir norma, kuras iespējamie pārkāpumi Darba inspekcijas izskatītajos iesniegumos jau vairākus gadus pēc kārtas ir bijuši norādīti visbiežāk, 2020. gadā – 1 460 gadījumos.

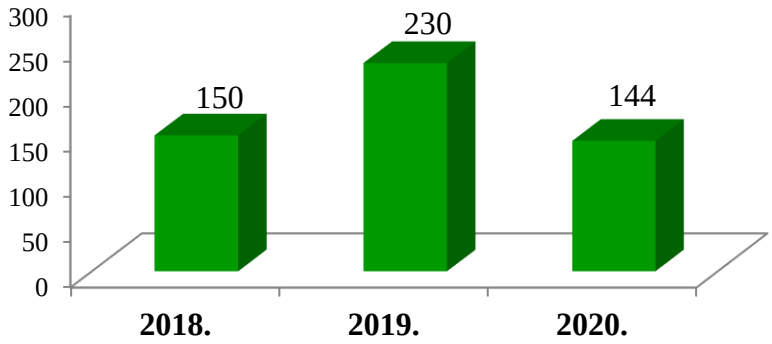
2020. gadā, tāpat kā iepriekš, vairāk kā puse no visiem izskatītajiem iesniegumiem (2 095 jeb 52 %) bija saistīti ar nopelnītās naudas neizmaksāšanu darbiniekam (Darba likuma C daļas 3. sadaļa, 128. pants, 149. panta piektā daļa) – darba algas izmaksas kavējumi, piemaksu neizmaksa, pilna aprēķina neizmaksa u.c.

Iesniegumu izskatīšanas rezultātā[7] tika konstatēti 868 darba tiesisko attiecību un 453 darba aizsardzības normu pārkāpumi[8]. Darba devējiem tika izsniegti 254 rīkojumi ar norādījumu novērst konstatētos pārkāpumus, bet 412 gadījumos par konstatētajiem pārkāpumiem darba devēji tika administratīvi sodīti, no tiem 85 gadījumos, piemērojot brīdinājumu, un 327 – naudas sodu. Tika izsniegti 5 brīdinājumi par objekta apturēšanu. Tāpat tika izsniegti 147 brīdinājumi par administratīvo aktu piespiedu izpildi un 10 izpildrīkojumi par piespiedu naudu.

[7] Šajā statistikā nav iekļauti dati par konstatētajiem pārkāpumiem, par kuriem piemērots administratīvais sods laika periodā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2020. gada 31. decembrim, jo visa informācija par tiem ir ievadīta APAS un Darba inspekcijas Informācijas sistēmas datu bāzēs pašlaik ranžētā un apkopotā veidā nav pieejama.

[8] Visi pārkāpumi, kas konstatēti apsekojumos, kas veikti ar nolūku izskatīt iesniegumu. Minētajos apsekojumos var tikt konstatatēti arī pārkāpumi, kas nav norādīti konkrētajā iesniegumā.

2020. gadā Darba inspekcijā kopā tika saņemti 144 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības administratīvo pārkāpumu lietās (skat. *12. grafiku*).

12. grafiks: Darba inspekcijā saņemto apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību administratīvo pārkāpumu lietās skaita dinamika (2018. – 2020.)

Apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību administratīvo pārkāpumu lietās skaita īpatsvars attiecībā pret kopējo Darba inspekcijas izdoto administratīvo aktu un lēmumu administratīvo pārkāpumu lietās skaitu joprojām bija neliels. 2020. gadā tas veidoja 2,1 %.

2020. gadā tika izskatīti 142 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības (skat. *5.tabulu*).

5. tabula: Statistiskā informācija par 2020. gadā Darba inspekcijā izskatītajiem apstrīdēšanas iesniegumiem un sūdzībām

	skaits kopā	**lēmumi par soda uzlikšanu**	**rīkojumi**	**akti par nelaimes gadījumu darbā**	**faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)**
Darba inspekcijā izskatītās sūdzības un pieņemtie lēmumi	**142**	78	4	11	49
no tiem:					
atstāts negrozīts	**66**	42	2	1	21
pilnībā atcelts	**22**	17	1		4
atstāts bez izskatīšanas / bez virzības / uzskatīts par neiesniegtu / atsaukts	**9**	2			7
atteikts izskatīt / atteikts atjaunot termiņu	**3**	2			1
grozīts	**22**	7	1	10	4
daļā nodots atkārtotai izskatīšanai	**7**	1			6
pilnībā nodots atkārtotai izskatīšanai	**6**				6
atcelts daļā	**7**	7			

No 2020. gadā izskatītajām 130 lietām (šajā skaitā netiek iekļauti tie lēmumi, ar kuriem iesniegumi vai sūdzības atstāti bez virzības, uzskatīti par neiesniegtiem vai atsauktas, un lietas, kurās atteikts izskatīt sūdzību un atjaunot pārsūdzēšanas termiņu) 51 % gadījumu pārsūdzētie amatpersonu lēmumi, izdotie administratīvie akti un sniegtās atbildes ir atstāti spēkā, 32 %

gadījumu – kādā daļā grozīti, atcelti vai nodoti atkārtotai izskatīšanai, savukārt, atcelti (t.sk. faktiskā rīcība atzīta par neatbilstošu normatīvajiem aktiem) – 17 % lēmumu.

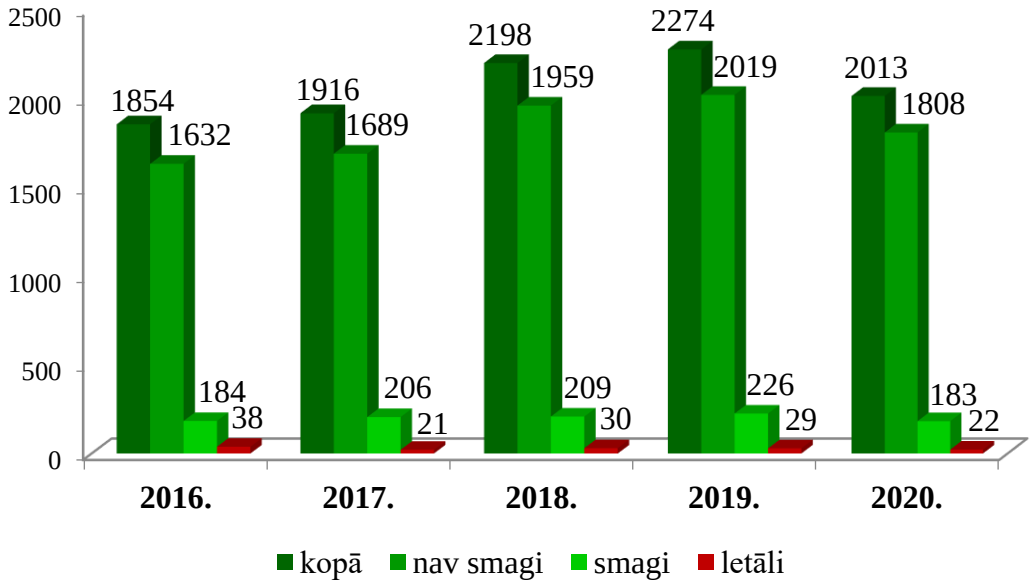
2020. gadā Darba inspekcijā, izskatot apstrīdēšanas iesniegumus un sūdzības, visvairāk lēmumu (55 %) pieņemti administratīvā pārkāpuma lietās, no tām 22 % amatpersonu pieņemtie lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu ir atcelti. Negrozīti atstāti 42 jeb 54 % lēmumu administratīvā pārkāpuma lietās.

Darba inspekcijas amatpersonu pieņemtie lēmumi par administratīvā soda piemērošanu tiek apstrīdēti visvairāk, jo tie vistiešāk un būtiskāk ietekmē darba devēju intereses. 2020. gadā 2 gadījumos sūdzības vai iesnieguma iesniedzējs bija nokavējis pārsūdzības vai apstrīdēšanas termiņu, t.sk. 1 gadījumā lūdzot to atjaunot, bet nespējot norādīt uz objektīvu iemeslu termiņa atjaunošanai. Savukārt 8 gadījumos sūdzība vai iesniegums nebija parakstīts vai tam nebija pievienots pārstāvību apliecinošs dokumentus.

2020. gadā pabeigtajās tiesvedībās (procesos, kur tiesas nolēmums ir stājies spēkā un nav pārsūdzams) 18 gadījumos jeb 86 % Darba inspekcijas lēmums, kas pieņemts, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu vai sūdzību, ir atstāts spēkā, 1 gadījumā atcelts, bet 2 – atcelts daļā.

2.5.3. 2020. gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu analīze[9]

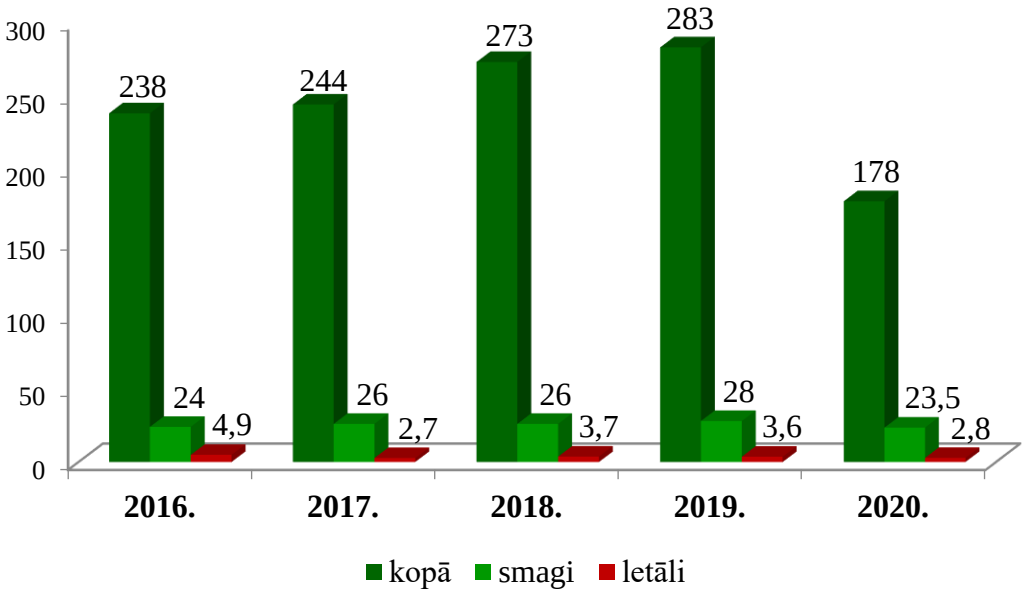
Saskaņā ar Darba inspekcijas rīcībā esošajiem datiem 2020. gadā Latvijā kopā nelaimes gadījumos darbā cieta 2 013 nodarbinātie, no tiem 183 nodarbinātie guva smagus veselības traucējumus, bet 22 nodarbinātie gāja bojā. Salīdzinot ar 2019. gadu, 2020. gadā kopējais nelaimes gadījumos darbā cietušo skaits ir būtiski samazinājies - par 11 %, smagi cietušo skaits - par 19 %, bet bojāgājušo skaits - par 24 % (skat. *13. grafiku*).

13. grafiks: Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita dinamika (2016. - 2020.)

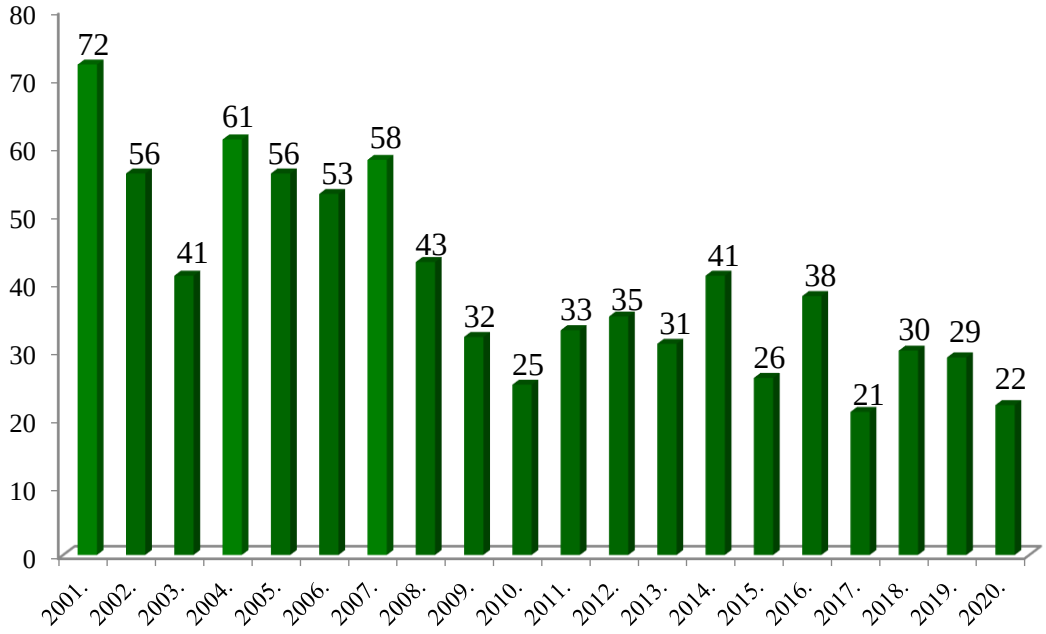
Analizējot datus par nelaimes gadījumos darbā cietušo skaitu uz 100 000 nodarbinātajiem pēdējo piecu gadu periodā, secināms, ka tam kopumā ir tendence pieaugt, bet 2020. gadā tas likumsakarīgi ir samazinājies (skat. *14. grafiku*).

[9] Statistiskā informācija par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem 2020. gadā apkopota 1.pielikumā.

14. grafiks: Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita uz 100 000 nodarbinātajiem dinamika (2016. - 2020.)

Analizējot nelaimes gadījumos darbā bojāgājušo skaita dinamiku, ir redzama stabila samazinājuma tendence. 20 gadu laikā tas samazinājies vairāk kā uz pusi - par 69 %. 2020. gadā ir otrs zemākais bojāgājušo darbinieku skaits (skat. *15. grafiku*). Nozares, kurās letālo nelaimes gadījumu darbā skaits ir vislielākais, 20 gadu laikā nav mainījušās - tā ir apstrādes rūpniecība, būvniecība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, transporta un uzglabāšanas nozare.

15. grafiks: Nelaimes gadījumos darbā bojā gājušo skaita dinamika (2001.-2020.)

2020. gadā visbiežāk letālie nelaimes gadījumi darbā notikuši transporta un uzglabāšanas nozarē (11) un apstrādes rūpniecībā (4). Minētajās nozarēs notika 68 % no visiem 2020. gadā notikušajiem letālajiem nelaimes gadījumiem darbā. Savukārt, 2019. gadā pirmajā vietā letālo nelaimes gadījumu darbā skaita ziņā bija būvniecība (10), bet transporta un uzglabāšanas nozare - otrajā vietā (8).

2020. gadā transporta un uzglabāšanas nozarē letālo nelaimes gadījumu darbā cēloņi visbiežāk bija saistīti ar darba pienākumu pildīšanu ārzemēs, kad, pēkšņi pasliktinoties nodarbinātā veselības stāvoklim, iestājās nāve. Tāpat jāpiebilst, ka Darba inspekcijā tika reģistrēti nelaimes gadījumi darbā, kad nodarbinātais gāja bojā ceļu satiksmes negadījumā. No 11 nozarē notikušajiem letālajiem nelaimes gadījumiem darbā - 7 (64%) bija saistīti tieši ar pēkšņu veselības stāvokļa pasliktināšanos vai ceļu satiksmes negadījumu.

Analizējot datus par 2020. gadā apstrādes rūpniecībā notikušajiem 4 letālajiem nelaimes gadījumiem darbā, secināms, ka 3 no tiem notikuši krītošu vai lidojošu priekšmetu iedarbības rezultātā - nodarbinātajam no automašīnas piekabes virsū uzkrita metāla konstrukcijas; pārvietojot stikla paku, tā sasvērās un uzkrita virsū nodarbinātajam; nodarbinātais bija pieliecies pie durvju aizvēršanas mehānisma, durvis strauji atvērās un notrieca viņu zemē.

2020. gadā būvniecībā notika 3 letāli nelaimes gadījumi darbā (2019. – 10), no kuriem vienā nodarbinātais, pildot darba pienākumus ārzemēs, gāja bojā pēkšņa veselības stāvokļa pasliktināšanās dēļ. Abu pārējo letālo nelaimes gadījumu darbā cēloņi bija saistīti ar trūkumiem darba organizācijā – neapmācīta darbinieka pielaišana pie darba pienākumu pildīšanas, darba drošības aprīkojuma trūkums, kā arī tehniskās ekspluatācijas noteikumiem neatbilstoša transportlīdzekļa izmantošana (nodarbinātais, veicot jumta siltināšanas darbus, izkrita cauri jumta atverei; nodarbinātajam, veicot pāļurbšanas iekārtas pārvietošanu, virsū uzbrauca ekskavators).

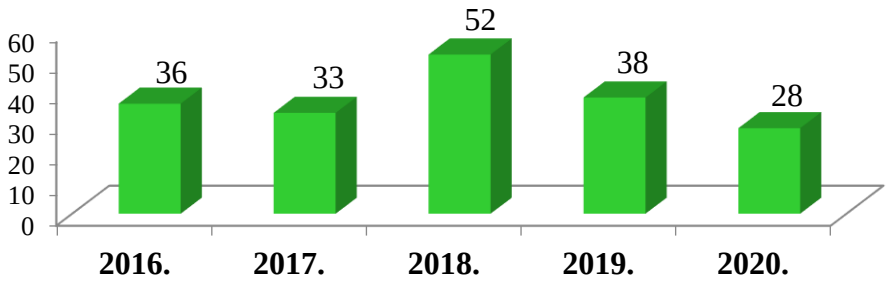
Kopējā letālo nelaimes gadījumu darbā cēloņu analīze liecina, ka:

- ✓ 32 % gadījumu cēlonis bija nedroša cilvēka rīcība - nodarbinātais neievēroja darba drošības noteikumus vai instrukcijas, nelietoja drošības aprīkojumu, lietoja nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes;
- ✓ 25 % gadījumu cēlonis bija trūkumi darba organizācijā - neapmierinoša vai nepietiekoša nodarbināto apmācība par drošiem darba paņēmieniem, darba procesa kontroles trūkums;
- ✓ 11% gadījumu cēlonis bija neapmierinoši apstākļi darba vietā - pildot darba pienākumus, nodarbinātais lietojis vai izmantojis bojātas iekārtas, instrumentus vai darba rīkus, darba drošības aprīkojuma trūkums vai tā nepietiekamība (skat. *1. pielikumu*).

Apkopojot kopējos datus par nelaimes gadījumiem darbā, secināms, ka nozares, kurās konstatēts vislielākais cietušo skaits, arī 2020. gadā nav mainījušās. Tās ir - apstrādes rūpniecība, tirdzniecība, transporta un uzglabāšanas nozare, būvniecība un veselības un sociālās aprūpes nozare. Vairāk cietuši vīrieši. Visbiežāk traumētas rokas, kājas un galva (skat. *1. pielikumu*).

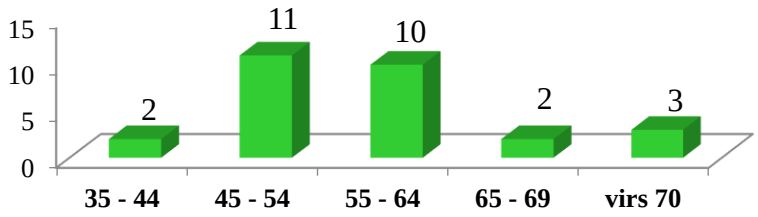
2020. gadā Darba inspekcija izmeklēja arī 35 letālus nelaimes gadījumu darbā, kas nebija saistīti ar darba vides riska faktoru iedarbību, no tiem 28 (80 %) bija t.s. dabīgās nāves gadījumi[10]. Savukārt pārējos 7 gadījumos nodarbinātie gājuši bojā dažādu ar darba vides riska faktoru iedarbību nesaistītu cēloņu dēļ, piemēram, nodarbinātais izdarījis pašnāvību; strīda starp nodarbinātajiem rezultātā; pēc darba laika vai atpūtas pārtraukuma laikā. 2020. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, dabīgās nāves gadījumu skaits ir samazinājies par 26 % un ir arī vismazākais pēdējo piecu gadu periodā (skat. *16. grafiku*).

[10] Nodarbinātajam iestājusies dabīgā nāve darbavietā, un Darba inspekcija sagatavojusi aktu par nelaimes gadījumu darbā atbilstoši MK 25.08.2009. noteikumu Nr.950 „Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība" $35.^2$ punktam, kurā noteikts, ka Darba inspekcija, ņemot vērā Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās sniegto atzinumu, izvērtē nelaimes gadījuma cēloņus un secina, ka cietušā nāves cēlonis darba vietā nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

16. grafiks: Dabīgās nāves darbavietā gadījumu skaita dinamika (2016. - 2020.)

Analizējot dabīgā nāvē darbavietā mirušo datus pēc dzimuma un vecuma, secināms, ka visvairāk miruši vīrieši (22) un nodarbinātie vecuma grupā no 45 līdz 64 gadiem (skat. *17. grafiku*).

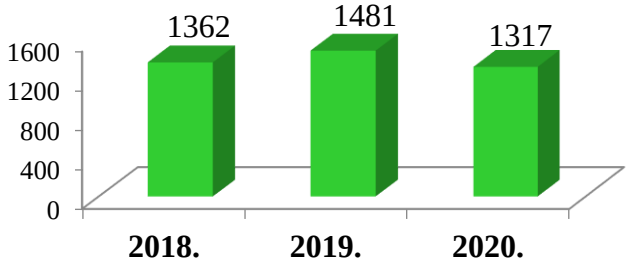

17. grafiks: 2020. gadā dabīgā nāvē darbavietā mirušo skaits pēc vecuma grupas (gados)

2020. gadā 64 % dabīgās nāves gadījumu darbavietās reģistrēti trīs nozarēs: apstrādes rūpniecībā (7), būvniecībā (6) un valsts pārvaldē (5).

2.5.4. 2020. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze[11]

Darba inspekcija piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus (DVHR). 2020. gadā, pamatojoties uz arodslimību ārstu pieprasījumiem, Darba inspekcijas amatpersonas sagatavoja 1 317 DVHR. 2020. gadā sagatavoto DVHR skaits, salīdzinot ar 2019. gadu, ir samazinājies par 11 % (skat. *18. grafiku*).

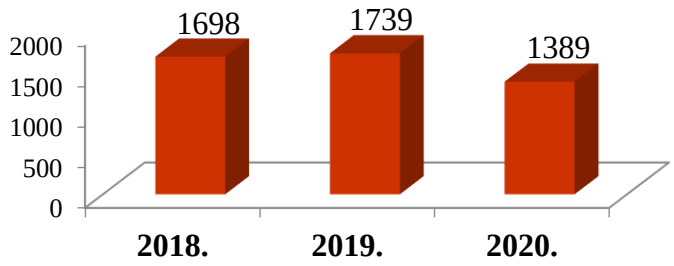

18. grafiks: Sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu skaita dinamika (2018. - 2020.)

Pēc Darba inspekcijas rīcībā esošajiem datiem 2020. gadā pirmreizēji apstiprināti 1 389 arodslimnieki, kas ir par 20 % mazāk kā 2019. gadā (skat. *19. grafiku*). Sagatavoto DVHR skaita, tāpat kā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita samazinājums skaidrojams ar 2020. gadā noteiktajiem Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumiem, t.sk. ārstniecības iestādēs uz laiku

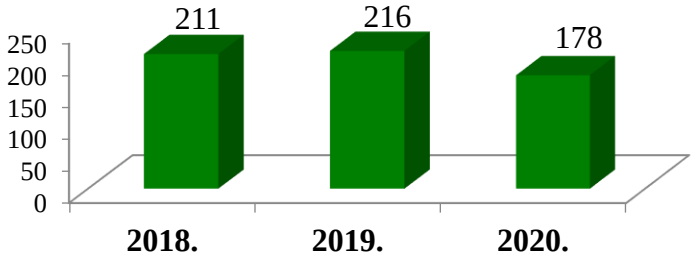
[11] Statistiskā informācija par pirmreizēji atzītajiem arodslimniekiem 2020. gadā apkopota 2. pielikumā.

pavisam tika apturēta ambulatoro pakalpojumu sniegšana, kas pēc tam tika atļauta ar būtiskiem ierobežojumiem. Likumsakarīgi arī Darba inspekcija šajā laikā nesaņēma DVHR pieprasījumus.

19. grafiks: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika (2018. - 2020.)

2020. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbinātajiem ir samazinājies par 18 % (skat. *20. grafiku*).

20. grafiks: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika uz 100 000 strādājošajiem (2018. - 2020.)

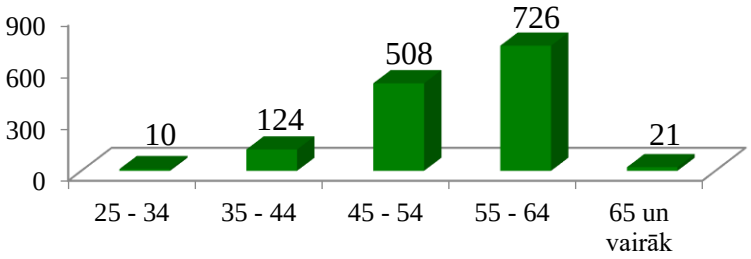
2020. gadā visvairāk pirmreizējo arodslimnieku apstiprināts transporta un uzglabāšanas nozarē (24 %), apstrādes rūpniecībā (20 %), veselības un sociālās aprūpes nozarē (12 %). Minētajās nozarēs apstiprināti vairāk kā puse (56 %) no kopējā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita (skat. *2. pielikumu*).

Transporta un uzglabāšanas nozarē pirmreizēji arodslimība visbiežāk (45 %) tika apstiprināta dažādu transportlīdzekļu vadītājiem (kravas automobiļa vadītājs, ekskavatora vadītājs, autobusa, trolejbusa vai mikroautobusa vadītājs, dīzeļlokomotīves vadītājs u.c.). Transporta un uzglabāšanas nozarē kā arodslimība visbiežāk diagnosticēts karpālā kanāla sindroms (40 %, slimība, kuru izraisa nerva saspiešana plaukstas pamatnē), kā arī muguras slimības un rokas slimības (21 %, spondiloze, artroze u.c.), kas iegūtas ilgstoši strādājot biomehānisko faktoru ietekmē (darbs piespiedu pozā, vienveidīgu kustību darbs, fiziskās pārslodzes utt.).

Apstrādes rūpniecībā pirmreizēji arodslimība visbiežāk diagnosticēta kvalificētiem strādniekiem (šuvējs, konditors, atslēdznieks, mehāniķis, metinātājs u.c.) un vienkāršo profesiju strādniekiem (apkopējs, ceha vai noliktavas strādnieks, iesaiņotājs, šķirotājs, palīgstrādnieks u.c.). Arī apstrādes rūpniecībā visbiežāk diagnosticētā arodslimība ir karpālā kanāla sindroms (56 %).

Veselības un sociālās aprūpes nozarē tāpat visbiežāk diagnosticēts karpālā kanāla sindroms (58 %) un skeleta – muskuļu – saistaudu slimības (dažāda veida artrozes).

2020. gadā 62 % no pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem bija sievietes. Vislielākais pirmreizēji apstiprināto arodslimību gadījumu skaits saglabājas divās vecuma grupās - nodarbinātajiem vecumā no 45 līdz 54 gadiem konstatēti jauni 508 (37 %) arodslimību gadījumi, kā arī nodarbinātajiem vecumā no 55 līdz 64 gadiem – 726 (jeb 52 %) jauni arodslimību gadījumi (skat. *21. grafiku*).

21. grafiks: 2020. gadā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa vecuma grupām (gados)

2020. gadā arodslimību ārstu komisija atzinusi, ka arodslimības nodarbinātie visbiežāk (84 %) ieguvuši, ilgstoši strādājot biomehānisko faktoru ietekmē. Galvenie biomehāniskie faktori ir darbs piespiedu pozā; dažādu smagumu pārvietošana; darbs, kurā pielietotas nepareizas vai vienveidīgas kustības; fiziskās pārslodze u.c. Galvenie un biežākie arodslimību ārstu ieteikumi darba devējam nodarbinātā darba apstākļu uzlabošanai vai riska faktora mazināšanai bija samazināt slodzi statiskajās pozās, samazināt slodzi darbā ar biežām atkārtotām vienveidīgām kustībām, kā arī nodrošināt pareizu darbavietas un aprīkojuma ergonomiku.

2.5.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana

Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likumu viens no Darba inspekcijas uzdevumiem ir sniegt bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām. Pieprasījums pēc Darba inspekcijas konsultācijām ir stabili liels. Lai stiprinātu Darba inspekcijas Konsultatīvā centra kapacitāti un nodrošinātu sniegto konsultāciju pieejamību, Konsultatīvais centrs, kas darbojas gan Rīgā, K. Valdemāra ielā 38, gan Valsts vienotajā klientu apkalpošanas centrā Valsts ieņēmumu dienesta telpās Rīgā, Talejas ielā 1, 2020. gadā tika paplašināts un uzsāka darbu arī Gulbenē, Ābeļu ielā 8.

2020. gadā Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumi tiešā veidā ietekmēja gan darba tiesiskās attiecības (dīkstāve, darba līgumu grozīšana, pāriešana uz nepilnu darba laiku, attālinātais darbs, pašizolācija kā attaisnojošs darba kavējums utt.), gan darba aizsardzības situāciju uzņēmumos (veicamie pasākumi, lai pasargātu nodarbinātos no iespējamā inficēšanās riska ar Covid-19 darbavietās). Tāpēc pieauga gan darba devēju, gan darba ņēmēju, gan citu interesentu pieprasījums saņemt telefonkonsultācijas un e-konsultācijas par darba tiesiskās attiecības un darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu piemērošanu. Visi Covid-19 pandēmijas laikā vēlējās rast tiesiskus un drošus risinājumus, tāpēc operatīvi vērsās Darba inspekcijā pēc skaidrojumiem tiesību normu piemērošanā. Konsultāciju pieejamības nodrošināšanai Latvijā izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā pavasarī Darba inspekcijas konsultatīvā tālruņa pamatlīnijām tika pieslēgtas vēl divas telefonlīnijas (stacionārā ar Nr. 60003562, kas darbojās līdz 31.05.2020., un mobilo skaru līnija ar Nr. 24777997, kas joprojām darbojas) un papildus piesaistītas 11 reģionālo Valsts darba inspekciju (RVDI) amatpersonas. Darba inspekcijas Konsultatīvā centra darbs tika organizēts attālināti, sniedzot telefonkonsultācijas CSC Lattelecom izveidotā datoraplikācijā "*Class 5 Centrex system*". Darba inspekcijas mājaslapā www.vdi.gov.lv tika izveidota arī atsevišķa sadaļa ar biežāk uzdotajiem jautājumiem saistībā ar Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ievērošanas ietekmi uz darba tiesiskajām attiecībām un darba vidi, kura ārkārtējās situācijas laikā tika pastāvīgi papildināta un aktualizēta.

2020. gadā Darba inspekcija sniedza 35 042 konsultācijas, no tām 31 179 telefonkonsultācijas, 1 115 klātienes konsultācijas, 2 748 konsultācijas elektroniski; 19 412 konsultācijas sniegtas darba ņēmējiem, 13 959 - darba devējiem un 1 671 - citiem interesentiem. Salīdzinot ar 2019. gadu, 2020. gadā sniegto konsultāciju skaits ir pieaudzis par 19 %, bet konsultēto darba devēju skaits – divkāršojies. Savukārt telefonkonsultāciju skaits pieaudzis par 32 %, bet elektroniski sniegto

konsultāciju skaits divkāršojies, jo konsultācijas klātienē Latvijā izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā netika sniegtas.

2020. gada pavasarī tika uzsākts darbs pie Darba inspekcijas virtuālā asistenta Zinta apmācības, sagatavojot jautājumus un atbildes par darba tiesiskās attiecības un darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu piemērošanu, veicot virtuālā asistenta atbilžu testēšanu un, nepieciešamības gadījumā, uzlabojot un papildinot informāciju. 2021. gada sākumā virtuālais asistents Zintis uzsāka darbu Darba inspekcijas mājaslapā www.vdi.gov.lv.

Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likumu viens no Darba inspekcijas uzdevumiem ir veicināt sociālo dialogu un veikt pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un nodarbinātajiem, nepieciešamības gadījumā pieaicinot darbinieku pārstāvjus. 2020. gadā, ievērojot Covid-19 pandēmijas dēļ noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus, sociālie dialogi netika organizēti.

2.5.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība

Saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu un MK 01.03.2016. noteikumiem Nr.131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi" Darba inspekcijas amatpersonas savas kompetences ietvaros 2020. gadā piedalījās rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu objektu apsekošanā un dokumentu (drošības pārskatu, rūpniecisko avāriju novēršanas programmu) izvērtēšanā. Saskaņā ar Valsts vides dienesta Uzraudzības departamenta direktores apstiprināto 2020. gada Inspekcijas programmu bija plānoti 44 apsekojumi. Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās 32 paaugstinātas bīstamības objektu apsekojumos (12 pārbaudes netika veiktas Covid-19 pandēmijas dēļ), kuros konstatēto darba aizsardzības un darba tiesību normatīvo aktu prasību pārkāpumu (skat. *6. tabulu*) novēršanai izsniedza 7 rīkojumus.

6. tabula: 2020. gadā rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu apsekojumos konstatētie pārkāpumi

normatīvais akts	**pārkāpumu skaits**
MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība"	4
MK 28.04.2009. noteikumi Nr.359 "Darba aizsardzības prasības darba vietās"	4
MK 03.09.2002. noteikumi Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā"	3
MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude"	3
MK 10.06.2003. noteikumi Nr.300 "Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē"	3
MK 15.05.2007. noteikumi Nr.325 "Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās"	2
MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 "Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos"	1
Darba likums	1
kopā	**21**

2.5.7. Streiku norises uzraudzība

Atbilstoši Streiku likumam, Streika komitejai ne vēlāk kā septiņas dienas pirms streika uzsākšanas Darba inspekcijā ir jāiesniedz streika pieteikums. 2020. gadā Darba inspekcijā netika saņemti streika pieteikumi.

2.6. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai

2.6.1. Iekšējā kontrole

Darba inspekcijā, lai pilnveidotu pamata un atbalsta funkciju nodrošināšanu, tika veiktas divas tematiskās pārbaudes, kuru ietvaros tika analizēta amatpersonu metodiskā pieeja konsultāciju sniegšanā, ņemot vērā, ka Covid-19 pandēmijas dēļ Konsultatīvā centra darbinieki apkalpoja praktiski divas reizes vairāk klientu kā līdz šim. Tāpat tika veikta pārbaude par 2020. gada slēguma inventarizācijas norisi Darba inspekcijas pārvaldē un RVDI struktūrvienībās, kuras laikā tika vērots, vai inventarizācijas komisija un atbildīgās amatpersonas ievēro Latvijā noteiktās epidemioloģiskās drošības prasības, kā arī vai inventarizācijas process atbilst ārējo un iekšējo normatīvu prasībām.

Lai nodrošinātu regulāru iekšējās kontroles procesa monitoringu RVDI struktūrvienībās, tika apkopotas un analizētas iekšējās kontroles veidlapas, kurās atspoguļota RVDI struktūrvienību vadītāju veiktā kontrole par inspektoru darbu Darba inspekcijas Informācijas sistēmā un darba devēju iesniegto aktu par darbā notikušu nelaimes gadījumu reģistrāciju. Minēto pārbaužu rezultātā Darba inspekcijas struktūrvienību vadītājiem tika iesniegti septiņi ieteikumi procesu pilnveidošanai.

Darba inspekcijas risku vadības ietvaros 2020. gadā kopā ar atbildīgajiem risku turētājiem tika apkopota informācija un apstiprināta atskaite par Valsts darba inspekcijas risku pārvaldības stratēģiskā plāna 2019./2020. gadam izpildi, kurā detalizēti atspoguļoti veiktie pasākumi un citas aktivitātes identificēto risku mazināšanai. Vienlaicīgi, pamatojoties uz 2020. gada sākumā veiktā risku vērtējuma rezultātiem, tika sagatavots un iesniegts saskaņošanai Valsts darba inspekcijas risku pārvaldības stratēģiskais plāns 2021. -2023. gadam, kurā ietverti pasākumi un aktivitātes, kas mazinātu augstas vai vidējas prioritātes riska faktoru ietekmi uz Darba inspekcijas izvirzīto mērķu sasniegšanu. Jāuzsver, ka Darba inspekcijas risku reģistrā iekļautās informācijas atjaunošana vai papildināšana tiek veikta regulāri.

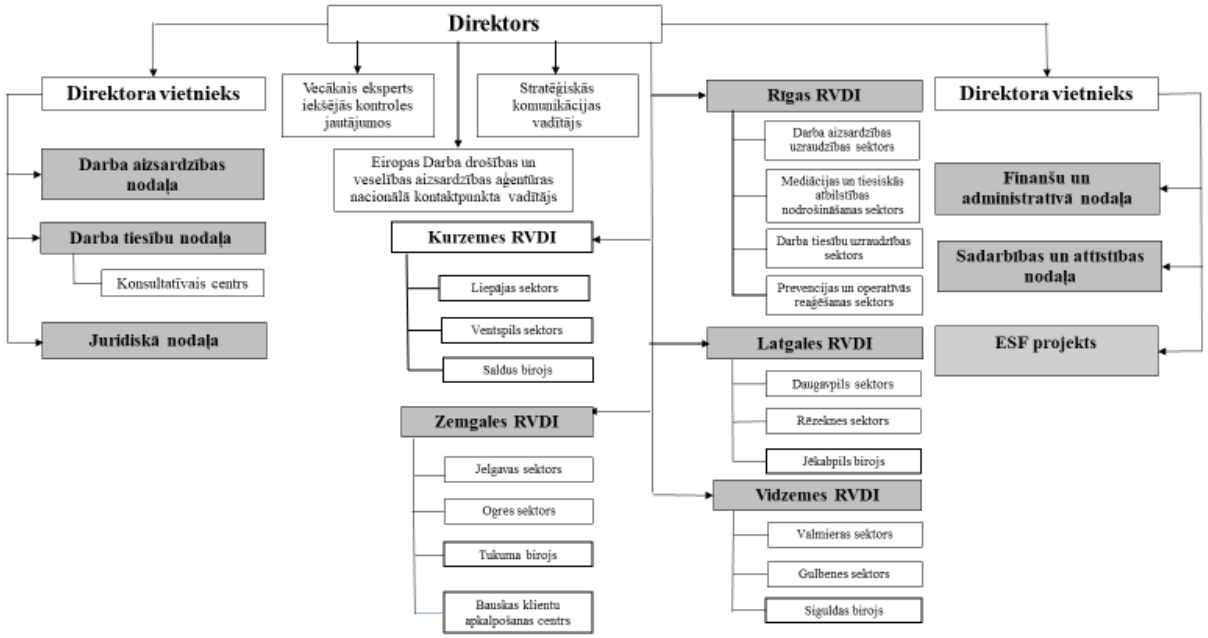
2020. gadā, lai atjaunotu zināšanas valsts pārvaldes ētikā un Valsts darba inspekcijas ētikas kodeksa prasību ievērošanā ikdienas darbā, tika aptaujāti 137 Darba inspekcijā strādājošie; preventīvos nolūkos tika uzraudzīta un veicināta Darba inspekcijas amatpersonu paškontroles testa aizpildīšana Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja mājaslapā, ko veica 32 amatpersonas, jo tests tika slēgts; dažādos apmācību kursos pretkorupcijas un interešu konflikta novēršanas jomā piedalījās 30 Darba inspekcijas amatpersonas.

2.6.2. Strukturālās reformas

Darba inspekcijas struktūru veido Darba inspekcijas pārvalde un piecas RVDI. 2020. gadā, lai optimāli un mērķtiecīgi izmantotu Darba inspekcijas personālresursus, nodrošinātu efektīvu ārējo komunikāciju un veicinātu Darba inspekcijas mērķu īstenošanu, Darba inspekcijas struktūrā tika veiktas izmaiņas:

- ✓ reorganizēta Rīgas RVDI, izveidojot četrus sektorus, katru ar savu specializāciju: iesniegumu izskatīšana, sociālā dialoga un mediācijas veicināšana, darba aizsardzības uzraudzība un operatīvā reaģēšana, prevencija;
- ✓ izveidotas divas amata vietas tiešā direktora pakļautībā – stratēģiskās komunikācijas vadītājs un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta vadītājs.

Strukturālās izmaiņas veiktas esošā finansējuma un amata vietu skaita ietvarā. Darba inspekcijas struktūra 2020. gadā pēc strukturālajām izmaiņām redzama *1.attēlā*.

1. attēls: Darba inspekcijas struktūra 2020. gadā

3. Personāls

3.1. Informācija par personālu

2020. gada 31. decembrī Darba inspekcijā strādāja 171 nodarbinātais. Darba inspekcijas personāla mainības līmenis 2020. gadā bija 17 % (pieņemti 29 darbinieki, bet atbrīvoti 26 darbinieki) un vidējais vakanču skaits – 26.

7. tabula: 2020. gadā Darba inspekcijā strādājošo darbinieku un ierēdņu skaita sadalījums pēc vecuma

vecuma grupa	strādājošo skaits
līdz 24 gadiem	3
25 - 29 gadi	11
30 - 39 gadi	53
40 - 49 gadi	47
50 - 59 gadi	37
60 - 64 gadi	11
65 gadi un vairāk	9

Darba inspekcijā strādā augsti izglītots un pieredzējis personāls – 95 % nodarbināto ir augstākā izglītība, 5 % - vidējā izglītība. Darba inspekcijā 65 % darbinieku strādā vairāk kā piecus gadus, kas ļauj nodrošināt zināšanu un labās prakses pārmantošanu.

2020. gadā Darba inspekcijā strādāja 134 sievietes un 37 vīrieši.

3.2. Amatpersonu apmācība

Nodarbināto apmācība ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē gan Darba inspekcijas darbības un sniegto pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti kopumā, gan nodarbināto individuālo profesionālo izaugsmi. Darba inspekcija organizē apmācības gan jaunpieņemtajām amatpersonām, gan jau pieredzējušiem inspektoriem. 2020. gadā apmācību organizēšanu būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmijas ierobežošanas pasākumu ievērošana.

Darba inspekcijas jauno inspektoru apmācības jeb A moduļa mērķis ir nodrošināt vispārējo pamatapmācību, kuru veido piecu nedēļu apmācību kurss. 2020. gadā Darba inspekcijas jaunpieņemtajām amatpersonām A moduļa ietvaros tika organizēts divu nedēļu apmācību kurss (1. un 3. nedēļas apmācības īstenoja Darba inspekcijas pārvaldes nodaļu speciālisti, ārkārtējās situācijas laikā – attālināti). 2., 4. un 5. nedēļas apmācības netika organizētas Covid-19 pandēmijas dēļ.

Specializētās nozaru apmācības (B modulis) mērķis ir Darba inspekcijas inspektoru teorētisko un praktisko zināšanu pilnveidošana darba aizsardzības jautājumos kādā konkrētā nozarē. 2020. gadā B moduļa ietvaros tika apmācīti 22 inspektori mežsaimniecības nozarē un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu lietošanas nozarē.

Tālākapmācības (C modulis) mērķis ir Darba inspekcijas darbinieku profesionālo, sociālo un metodisko kompetenču apgūšana, saglabāšana un pilnveidošana. 2020. gadā netika īstenotas C moduļa apmācības Covid-19 pandēmijas dēļ.

2020. gadā Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās arī Valsts administrācijas skolas piedāvātajās mācību programmās:

- ✓ Interešu konflikta novēršana un valsts amatpersonu profesionālā ētika;
- ✓ Korupcijas novēršana.

2020. gada augustā Darba inspekcijas pārstāvji piedalījās ikgadējā Baltijas valstu darba inspekciju sanāksmē, kas norisinājās Tartu, Igaunijā.

Par Darba inspekcijas amatpersonu pieredzes apmaiņu starptautisku projektu ietvaros skat. 1.4.1. nodaļā.

4. Komunikācija ar sabiedrību

4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Nozīmīgs Darba inspekcijas darbības virziens ir sabiedrības informēšana. Turklāt būtiski ir komunicēt ar sabiedrību, izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus, kādi ir sociālie tīkli un internets. Tie ļauj ne tikai ātri un nepastarpināti sasniegt ziņu gala adresātu, bet nodrošina arī tūlītēju atgriezenisko saiti, ir efektīvi un izmantojami bez maksas. 2020. gadā komunikāciju ar sabiedrību gan formas, gan satura ziņā ietekmēja Covid-19 pandēmija un tās ierobežošanas pasākumi. Darba inspekcija pirmo reizi organizēja sabiedrības informēšanas pasākumus tiešsaistē, kas ļāva sasniegt plašāku mērķauditoriju. Kopumā semināru un konferenču laikā 2020. gada laikā tika izglītotas vairāk kā 9 000 personas (2019. - 960, 2018. – 879), kas liecina par nepieciešamību turpmāk tiešsaistes informatīvos pasākumus īstenot arī tad, kad klātienes pasākumu organizēšanu neierobežos Covid-19 pandēmija.

2020. gadā Darba inspekcijas uzturētajā mājaslapa www.stradavesels.lv tika aktīvi papildināta ar dažādiem informatīvi skaidrojošajiem materiāliem, kas saistīti ar Covid-19 pandēmijas ietekmi uz darba vidi, piemēram, tika izveidoti jauni atslēgas vārdi (Covid-19, attālinātais darbs), kas ļauj ērti un vienkārši atlasīt saistītos informatīvi skaidrojošos materiālus:

- ✓ zināšanu pārbaudes rīkam "Lineāls" tika izveidoti un publicēti četri jauni testi - par satiksmes ceļu organizāciju, par aizsargapģērba un darba cimdu izvēli, rīks par nelaimes gadījumiem, kas notikuši ar nereģistrēti nodarbinātiem darbiniekiem (rīks tika izmantots informatīvajās aktivitātēs par nedeklarēto darbu), kā arī rīks par attālināto darbu; 2020. gadā 30 "Lineāla" testi kopā bija lietoti 25 790 reizes, kurās 53 % atbilžu bija pareizas;
- ✓ risku spēlei "Atpazīsti bīstamību" tika pievienoti 9 jauni attēli; risku spēli 2020. gadā kopā bija spēlējuši 113 096 spēlētāji, no attēlos redzamajām bīstamajām un nedrošajām situācijām pareizi atrodot 72 %.

2020. gadā mājaslapai www.stradavesels.lv kopā bija 238 757 skatījumi (2019. - 222 035), 71736 apmeklētāji (2019. - 62 291), bet vidējais mājaslapā pavadītais laiks 2:48 minūtes (2018. – 2:54).

2020. gadā Darba inspekcija turpināja uzturēt un ievietot aktuālo informāciju:

- ✓ mājaslapā www.vdi.gov.lv;
- ✓ Aģentūras Latvijas Kontaktpunkta mājaslapā www.osha.lv;
- ✓ Darba inspekcijas *Facebook* profilā, kuram bija 17 495 sekotāji;
- ✓ *Twitter* kontā @darbainspekcija, kuram bija 1 849 sekotāji un 7 764 tvīti;
- ✓ *Twitter* kontā @darbaizsardzība, kuram bija 1 102 sekotāji un 12 500 tvīti;
- ✓ Darba inspekcijas *Youtube* kanālā;
- ✓ Darba inspekcijas *Slideshare* kontā.

2020. gadā tika izveidota un publicēta jauna, vienotā valsts pārvaldes stila Darba inspekcijas mājaslapa www.vdi.gov.lv. Jaunā Darba inspekcijas mājaslapa tika publicēta novembra beigās, tomēr ilgstoši tika veikti mājaslapas uzlabošanas darbi. Lieli darba un laika resursi tika veltīti, lai pārnestu informāciju no iepriekšējās mājaslapas uz jauno.

Darba inspekcijas mājaslapā www.vdi.gov.lv izveidotās darbā notikušo nelaimes gadījumu kartes ir papildinātas ar informāciju par 2019. un 2020. gadā reģistrētajiem letālajiem nelaimes gadījumiem darbā (ir aktualizētas arī nozaru kartes). Saistībā ar pārbaudēm, kas veiktas darba aizsardzības tematisko pārbaužu laikā, ir papildināta arī karte par nelaimes gadījumiem darbā, kuru cēlonis ir bijusi ķīmiskā viela vai maisījums.

2020. gadā iedzīvotāju aktivitāte Darba inspekcijas sociālajos tīklos samazinājās - kopā saņemti 368 jautājumi par darba tiesībām un darba aizsardzību (2019. – 489, 2018. – 451).

Darba inspekcija sabiedrības informēšanai organizēja tiešsaistes seminārus un diskusijas (par darbinieku nosūtīšanu, par pasākumiem, kas veicami, lai ierobežotu Covid-19 izplatīšanos darba vidē, par attālināto darbu, par drošu un nekaitīgu skolas vidi u.c.). Darba inspekcijas amatpersonas arī kā lektori piedalījās tiešsaistes semināros, konferencēs, izstādēs un citās aktivitātēs, kuras

organizēja valsts un pašvaldību iestādes, nevalstiskās organizācijas un / vai sociālie partneri, un kuras bija vērstas uz sabiedrības informēšanu par Darba inspekcijas kompetencē esošajiem jautājumiem, t.sk.:

- ✓ sadarbībā ar Ekonomikas ministriju piedalījās trīs semināros "Būtiskas kļūdas un ieteikumi ēku atjaunošanā" un sniedza informāciju par Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem būvniecības nozarē;
- ✓ Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes sēdes dalībniekus informēja par attālinātā darba organizāciju u.c.

2020. gadā tika publicēti 7 jauni OiRA moduļi (sporta centriem, mežizstrādei, taksometru vadītājiem, kokapstrādei, pārtikas ražošanai (t.sk. maizes ceptuvēm, konditorejām, gaļas ražošanas uzņēmumiem), metālapstrādei, kā arī speciāls OiRA modulis Covid-19 radītā riska novērtēšanai. 2021. gada sākumā tika publicēta arī OiRA modulis būvniecībai (darbiem ārpus telpām). Ņemot vērā attālinātā darba aktualitāti, 2 jau esošie OiRA moduļi (birojiem un izglītības iestādēm) ir papildināti ar atbilstošu specifisku sadaļu. OiRA publicitātes pasākumi, galvenokārt, tika īstenoti sociālajos tīklos un tieši, ar vēstulēm, uzrunājot atbilstošu nozaru nevalstiskās organizācijas. Līdz 2020. gada 31. decembrim OiRA kopā bija lietojuši 7 188 lietotāji (gada sākumā – 6 311), kopā veicot 9 316 novērtējumus (gada sākumā – 8 172).

4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Darba inspekcijas darbā būtiska loma ir sadarbībai ar sociālajiem partneriem. Darba inspekcija Latvijā nodrošina Aģentūras Kontaktpunkta darbību (skat. 2.4. nodaļu), savukārt, informācijas apriti organizē Informācijas padome, kuru veido darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības jomā kompetenti pārstāvji no LM, Darba inspekcijas, LBAS, LDDK, kā arī RSU DDVVI. 2020. gadā notika viena Informācijas padomes sanāksme. Informācijas padomes darbības mērķis ir nodrošināt ES un Latvijas darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības stratēģijām un sabiedrības interesēm atbilstošas informācijas apriti Latvijā. Darba inspekcijas sociālie partneri – LBAS un LDDK – Informācijas padomē darbojas, lai nodrošinātu sabiedrību ar informāciju par Aģentūras īstenotajām aktivitātēm darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Tādējādi par minētajiem jautājumiem tiek nodrošināta informācijas aprite starp Darba inspekcijas primārajām mērķauditorijām – nodarbinātajiem un darba devējiem. Jāpiebilst, ka Darba inspekcija ar LBAS un LDDK sadarbojas arī ESF projekta "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" ietvaros (skat. 2.3. nodaļu).

2020. gadā Darba inspekcijas sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām, protams, ietekmēja Covid-19 pandēmijas samazināšanas pasākumu ievērošana. Darba inspekcija regulāri piedalījās Starpsektoriālās Dialoga platformas darba grupās par imigrantu nodarbināšanas problemātiku, kā arī LBAS organizētajā forumā "Darba tiesības". Veiksmīga sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām norisēja arī reģionos:

- ✓ Rīgas RVDI sadarbojās ar nevalstisko organizāciju "Patvērums "Drošā māja"", sniedzot abpusējas konsultācijas un risinot lietas par ārvalstu darbinieku nodarbināšanu, kurās iespējama bijis piespiedu darbs, kas ir viena no cilvēktirdzniecības formām;
- ✓ Zemgales RVDI sadarbojās ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Zemgales reģionālo nodaļu;
- ✓ Kurzemes RVDI piedalījās gan studentu un vecāko klašu skolēnu izglītošanā Liepājā, gan Liepājas pašvaldības domubiedru grupas cilvēktirdzniecības jautājumos sanāksmēs.

Plāni 2021. gadam

2021. gadā Darba inspekcija īstenos budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana" (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība" (21.01.00) noteiktos politikas un darbības rezultatīvos rādītājus:

- ✓ kopā veicamais uzņēmumu apsekojumu skaits – 10 000;
- ✓ apsekojumu skaits uzņēmumos, kuru darbībā ir paaugstināts nereģistrētās nodarbinātības risks – 2 000, no tiem vismaz 25 % apsekojumu ir rezultatīvi;
- ✓ atkārtoto apsekojumu skaita īpatsvars uzņēmumos, kuros konstatēts paaugstināts nereģistrētās nodarbinātības risks – 10 %;
- ✓ preventīvo apsekojumu darba aizsardzībā un darba tiesībās skaits – 3 000, no tiem 600 apsekojumi tiks veikti 4 tematisko pārbaužu ietvaros; 500 apsekojumi (jeb 5 % no kopējā apsekoto uzņēmumu skaita) tiks veikti uzņēmumos, kuros iepriekš ir konstatēti pārkāpumi;
- ✓ uzņēmumos novērsto darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības pārkāpumu skaita īpatsvars no visiem Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem darba tiesībās un darba aizsardzībā – vismaz 80 %;
- ✓ 1 ES ikgadējā sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem darba apstākļiem (200 izglītotas personas);
- ✓ sabiedrības izglītošanas pasākumos par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem (semināri, konferences, diskusijas u.c.) izglītotas 650 personas;
- ✓ 1 350 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem, t.sk., nereģistrēto nodarbinātību (preses relīzes, preses brīfingi, publikācijas drukātajos un elektroniskajos medijos, intervijas TV un radio).

2021. gadā Darba inspekcija turpinās iesākto darbu jaunas, klientorientētas iekšējās informācijas sistēmas izstrādē un portāla veidošanā, kurā ātri un ērti varēs paziņot par nosūtīto darbinieku nodarbināšanu Latvijā.

1. pielikums

Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2020. gadā

1.	**Reģistrētajos nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pa RVDI**						
	reģionālā Valsts darba inspekcija	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	Rīgas RVDI	998	781	95	82	15	11
	Kurzemes RVDI	262	300	22	24	4	3
	Latgales RVDI	233	224	32	22	3	1
	Vidzemes RVDI	360	298	41	26	1	3
	Zemgales RVDI	421	410	36	29	6	4
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

2.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pa nozarēm**						
	nozares	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020
A	**Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība**	98	97	15	13	4	2
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	64	59	10	7	3	0
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	33	37	5	6	1	2
03	Zivsaimniecība	1	1	0	0	0	0
B	**Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde**	12	11	2	2	0	0
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	12	11	2	2	0	0
C	**Apstrādes rūpniecība**	703	689	48	47	3	4
10	Pārtikas produktu ražošana	90	97	4	10	0	0
11	Dzērienu ražošana	11	7	1	1	0	0
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	10	7	0	0	0	0
14	Apģērbu ražošana	14	10	0	0	0	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	225	213	20	12	2	1
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	4	5	0	1	0	0
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	2	8	0	1	0	0
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	1	0	0	0	0	0
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	8	14	0	0	0	0
21	Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	9	11	0	1	0	0
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	29	25	0	2	0	1
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	92	86	2	3	0	0
24	Metālu ražošana	10	6	0	0	0	0
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	102	96	8	6	1	2
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	2	3	0	0	0	0
27	Elektrisko iekārtu ražošana	9	17	1	3	0	0
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	19	20	1	0	0	0
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	9	13	0	0	0	0
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	4	0	2	0	0	0

31	Mēbeļu ražošana	29	27	4	0	0	0
32	Cita veida ražošana	6	13	0	1	0	0
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	18	11	5	6	0	0
D	**Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana**	20	18	4	2	1	0
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	20	18	4	2	1	0
E	**Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija**	32	32	5	1	0	0
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	3	4	0	0	0	0
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	1	1	0	0	0	0
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	25	25	4	1	0	0
39	Sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi	3	2	1	0	0	0
F	**Būvniecība**	208	196	43	37	10	3
41	Ēku būvniecība	86	75	19	14	7	2
42	Inženierbūvniecība	68	65	9	12	3	1
43	Specializētie būvdarbi	54	56	15	11	0	0
G	**Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts**	274	254	20	15	1	2
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	27	21	2	1	1	1
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	47	45	6	5	0	0
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	200	188	12	9	0	1
H	**Transports un uzglabāšana**	334	220	38	22	8	11
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	150	114	27	12	7	9
50	Ūdens transports	8	2	1	0	0	0
51	Gaisa transports	17	2	0	0	0	0
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	125	75	6	8	1	2
53	Pasta un kurjeru darbība	34	27	4	2	0	0
I	**Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi**	75	37	2	1	0	0
55	Izmitināšana	19	4	1	0	0	0
56	Ēdināšanas pakalpojumi	56	33	1	1	0	0
J	**Informācijas un komunikācijas pakalpojumi**	24	15	0	0	0	0
58	Izdevējdarbība	1	1	0	0	0	0
59	Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	1	0	0	0	0	0
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	1	1	0	0	0	0
61	Telekomunikācija	9	3	0	0	0	0
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	5	2	0	0	0	0
63	Informācijas pakalpojumi	7	8	0	0	0	0
K	**Finanšu un apdrošināšanas darbības**	5	6	0	1	0	0
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	4	6	0	1	0	0
65	Apdrošināšana, pārapdrošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	1	0	0	0	0	0
L	**Operācijas ar nekustamo īpašumu**	39	27	9	2	0	0
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	39	27	9	2	0	0
M	**Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi**	14	16	1	0	0	0

69	Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	1	0	0	0	0	0
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās	1	2	0	0	0	0
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4	6	0	0	0	0
72	Zinātniskās pētniecības darbs	4	2	1	0	0	0
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	2	1	0	0	0	0
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	1	5	0	0	0	0
75	Veterinārie pakalpojumi	1	0	0	0	0	0
N	**Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība**	69	61	5	4	1	0
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	2	4	1	0	0	0
78	Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	13	10	0	1	0	0
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	0	1	0	0	0	0
80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	33	27	2	2	1	0
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	18	18	2	1	0	0
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	3	1	0	0	0	0
O	**Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana**	129	91	9	7	1	0
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	129	91	9	7	1	0
P	**Izglītība**	55	56	10	7	0	0
85	Izglītība	55	56	10	7	0	0
Q	**Veselība un sociālā aprūpe**	153	162	9	17	0	0
86	Veselības aizsardzība	120	125	9	13	0	0
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	25	33	0	4	0	0
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	8	4	0	0	0	0
R	**Māksla, izklaide un atpūta**	12	12	4	3	0	0
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	5	2	1	1	0	0
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	3	4	1	2	0	0
92	Azartspēles un derības	1	3	0	0	0	0
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3	3	2	0	0	0
S	**Citi pakalpojumi**	16	13	2	2	0	0
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	8	3	1	0	0	0
96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	8	10	1	2	0	0
T	**Mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās**	2	0	0	0	0	0
97	Mājsaimniecību kā darba devēju darbība ar algotā darbā nodarbinātām personām	2	0	0	0	0	0
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

3.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pa uzņēmuma grupām**						
	uzņēmuma grupas	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	līdz 5 strādājošiem	51	47	16	9	7	2
	no 6 līdz 49 strādājošiem	338	336	71	51	5	10
	no 50 līdz 249 strādājošiem	604	604	61	54	5	7
	no 250 līdz 499 strādājošiem	366	289	23	12	8	2
	500 strādājošie un vairāk	915	737	54	57	5	1
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

4.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pa profesijām**						
	profesijas	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
1	**VADĪTĀJI**	35	40	6	7	1	1
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	11	7	1	2	0	0
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	8	12	1	2	0	0
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	13	17	4	3	1	1
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	3	4	0	0	0	0
2	**VECĀKIE SPECIĀLISTI**	133	106	15	14	0	0
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	17	21	3	2	0	0
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	39	24	4	5	0	0
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	33	31	4	4	0	0
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	28	23	3	2	0	0
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	2	4	0	0	0	0
2.6	Juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	14	3	1	1	0	0
3	**SPECIĀLISTI**	191	179	11	10	1	1
3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	64	61	4	4	1	1
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	28	53	2	4	0	0
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	82	51	1	2	0	0
3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	12	10	1	0	0	0
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	5	4	3	0	0	0
4	**KALPOTĀJI**	115	81	8	7	1	1
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	8	4	0	0	0	0
4.2	Klientu apkalpotāji	18	11	1	2	0	0
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	63	47	4	4	1	1
4.4	Citi kalpotāji	26	19	3	1	0	0
5	**PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI**	290	231	16	19	0	1
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	98	61	3	7	0	1
5.2	Tirdzniecības darbinieki	104	93	6	4	0	0
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	53	54	3	6	0	0
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	35	23	4	2	0	0

6	**KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI**	24	25	2	1	0	1
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	17	18	1	0	0	0
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	7	7	1	1	0	1
7	**KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI**	529	494	50	39	7	5
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	118	105	16	17	4	2
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	214	184	22	9	3	2
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	4	6	2	0	0	0
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	41	42	5	6	0	0
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	152	157	5	7	0	1
8	**IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI**	399	395	61	43	10	10
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	121	152	9	11	0	0
8.2	Montieri	28	20	7	0	0	0
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	250	223	45	32	10	10
9	**VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS**	558	462	57	43	9	2
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	67	51	8	6	0	0
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	22	25	5	4	2	0
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	376	319	40	30	7	1
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	27	16	0	0	0	0
9.6	Atkritumu savācēji un citu vienkāršo profesiju strādnieki	66	51	4	3	0	1
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

5.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas**						
	ievadinstruktāža	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	ir veikta	2198	1940	207	173	22	17
	nav veikta	76	73	19	10	7	5
	kopā	2274	2013	226	183	29	22
	instruktāža darba vietā	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	ir veikta	2240	1996	210	177	22	18
	nav veikta	34	17	16	6	7	4
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

6.	Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc darba stāža amatā, kuru pildot noticis nelaimes gadījums						
	darba stāžs	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	līdz 1 gadam	819	730	75	60	14	6
	no 1 līdz 3 gadiem	675	611	68	44	8	10
	no 4 līdz 10 gadiem	483	406	51	36	3	4
	no 11 līdz 15 gadiem	136	119	13	22	3	0
	no 16 līdz 20 gadiem	79	84	5	11	0	1
	virs 20 gadiem	82	63	14	10	1	1
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

7.	Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc dzimuma						
	dzimums	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	sievietes	776	653	52	60	1	0
	vīrieši	1498	1360	174	123	28	22
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

8.	Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc vecuma						
	vecums	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	līdz 18 gadiem	19	7	0	2	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	278	266	8	6	2	0
	no 25 līdz 34 gadiem	496	460	26	19	3	1
	no 35 līdz 44 gadiem	403	380	26	33	6	4
	no 45 līdz 54 gadiem	495	435	64	44	9	4
	no 55 līdz 64 gadiem	480	380	74	63	7	12
	virs 65 gadiem	103	85	28	16	2	1
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

9.	Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaits pa mēnešiem						
	mēnesis	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
	janvāris	246	154	27	12	1	6
	februāris	177	191	17	16	4	0
	marts	205	156	21	15	1	1
	aprīlis	165	117	10	13	1	2
	maijs	202	137	23	13	1	1
	jūnijs	137	160	11	12	1	0
	jūlijs	198	184	17	13	5	1
	augusts	201	184	15	11	5	2
	septembris	217	198	31	17	2	2

	oktobris	186	195	17	19	2	0
	novembris	198	168	19	18	2	2
	decembris	142	169	18	24	4	5
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

10.	**Nelaimes gadījumu darbā skaita sadalījums pēc nelaimes gadījumu cēloņiem**						
	nelaimes gadījumu darbā cēloņi	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	**2020**	**2019**	**2020**	**2019**	**2020**
1	**Neapmierinoši apstākļi darba vietā**	153	125	20	17	5	4
11	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	16	18	4	5	2	1
12	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	25	19	1	1	0	2
13	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	12	9	3	3	0	1
14	Šauras vai nepiemērotas telpas	3	1	0	0	0	0
15	Nepietiekoša kārtība darba vietā	31	11	4	1	0	0
16	Nepiemērotie individuālās aizsardzības līdzekļi, vai to trūkums	21	8	3	3	2	0
17	Pārējie (neapmierinoši apstākļi darba vietā)	45	59	5	4	1	0
2	**Nedroša cilvēka rīcība**	1829	1871	171	151	13	9
21	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	663	646	61	70	5	4
22	Nav lietots drošības aprīkojums vai individuālie aizsardzības līdzekļi	55	46	5	4	2	0
23	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	112	58	6	6	2	0
24	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	10	7	0	1	0	0
25	Nepietiekoša uzmanība	790	803	67	36	0	2
26	Darbs alkohola reibumā	9	8	7	2	1	0
27	Pārējie (nedroša cilvēka rīcība)	190	303	25	32	3	3
3	**Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi**	270	127	69	44	16	7
31	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	33	37	17	19	3	3
32	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	59	33	31	12	7	2
33	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	49	14	5	1	2	0
34	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	6	1	4	0	0	1
35	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	26	13	6	3	2	0
36	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	86	9	2	0	0	0
37	Pārējie (darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	11	18	4	8	2	1
38	Trūkumi darba laika sadalījumā	0	2	0	1	0	0
4	**Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana**	84	63	13	11	7	1
41	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	84	63	13	11	7	1
5	**Vardarbība (uzbrukumi)**	108	72	4	1	0	0
51	Vardarbība (uzbrukumi)	108	72	4	1	0	0
6	**Pārējie**	202	122	26	17	4	8
61	Pārējie	202	122	26	17	4	8
	kopā	2646	2380	303	241	45	29

11.	Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc traumēšanas faktoriem						
	traumēšanas faktori	kopā		tajā skaitā			
				smagi		letāli	
		2019	2020	2019	2020	2019	2020
00	**Nav informācijas**	2	0	0	0	1	0
10	**Elektrostrāvas iedarbība, saskare ar karstumu, aukstumu, ar indīgām vielām**	76	59	5	3	2	1
11	Saskare ar elektrisko dzirksteli, zibens iedarbība	2	2	0	0	0	0
12	Elektrostrāvas iedarbība (saskare ar elektriskiem kontaktiem)	5	8	3	0	1	0
13	Saskare ar atklātu uguni, degošu priekšmetu vai vidi	37	25	1	3	0	1
14	Saskare ar aukstu, saldētu priekšmetu, vidi	1	0	0	0	0	0
15	Saskare ar indīgām vielām, ieelpojot tās	8	3	0	0	1	0
16	Saskare ar indīgām vielām, absorbējot tās	14	6	0	0	0	0
17	Saskare ar indīgām vielām, norijot tās	1	0	0	0	0	0
19	Citi	8	15	1	0	0	0
20	**Noslīkšana, iegrimšana, ietīšana**	3	0	1	0	1	0
21	Noslīkšana šķidrumā	1	0	0	0	0	0
22	Aprakšana cietā vielā	2	0	1	0	1	0
30	**Horizontāla vai vertikāla sadursme ar stacionāru objektu (cilvēks kustībā)**	864	719	137	115	8	5
31	Sasitums pēc kritiena no augstuma	269	195	67	55	7	4
31.	Sasitums, kas gūts pakrītot (vertikālā kustībā)	466	401	61	53	0	1
32	Sadursme ar stacionāru objektu (horizontālā kustībā)	126	105	8	6	1	0
39	Citi	3	18	1	1	0	0
40	**Kustībā esošu priekšmetu iedarbība**	528	467	52	40	9	9
41	Lidojoša priekšmeta iedarbība	75	59	7	8	0	1
42	Krītoša priekšmeta iedarbība	220	179	26	18	4	5
43	Piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	20	19	1	1	0	0
44	Rotējoša, kustībā esoša priekšmeta iedarbība	107	105	7	1	0	0
45	Sadursme ar kustībā esošiem objektiem, arī transportlīdzekļiem (cietušais kustībā)	102	99	11	12	5	3
49	Citi	4	6	0	0	0	0
50	**Saskare ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu priekšmetu**	257	238	2	5	0	0
51	Saskare ar asu priekšmetu (naži, asmeņi)	199	186	1	4	0	0
52	Saskare ar smailu priekšmetu (naglas, adatas)	29	18	0	1	0	0
53	Saskare ar nelīdzenu raupju priekšmetu	24	27	1	0	0	0
59	Citi	5	7	0	0	0	0
60	**Ievilkšana, saspiešana**	262	242	22	13	5	2
61	Ievilkšana, saspiešana iekārtas, objekta iekšienē	36	21	2	1	2	0
62	Ievilkšana, saspiešana zem iekārtas vai cita objekta	17	17	2	2	0	0
63	Ievilkšana, saspiešana starp objektiem	141	119	14	7	3	2
64	Roku, kāju, pirkstu ievilkšana, saspiedums vai amputācija	68	84	4	3	0	0
69	Citi	0	1	0	0	0	0
70	**Fiziskā vai garīgā spriedze, stress**	157	193	2	3	0	0
71	Fiziskā spriedze muskuļu un skeleta sistēmā	152	184	2	1	0	0
72	Fiziskā spriedze trokšņu, gaismas, radiācijas iedarbības dēļ	1	2	0	1	0	0
73	Garīgā spriedze, stress vai šoks	2	3	0	0	0	0

79	Citi	2	4	0	1	0	0
80	**Cilvēku vai dzīvnieku uzbrukums**	112	83	5	3	0	0
81	Dzīvnieku kodums	19	15	1	0	0	0
82	Kukaiņu kodums, dzēliens	1	1	0	0	0	0
83	Citu personu fiziskā iedarbība (piemēram, sitiens, grūdiens, žņaugšana)	92	61	4	0	0	0
89	Citi	0	6	0	3	0	0
99	**Pārējie**	13	12	0	1	3	5
	kopā	2274	2013	226	183	29	22

12.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc ievainotajām ķermeņa daļām**		
	ievainotā ķermeņa daļa	**2019**	**2020**
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	19	21
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	250	190
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	8	12
12	Sejas daļa	64	52
13	Acs (acis)	45	38
14	Auss (ausis)	6	1
15	Zobi	2	1
18	Galva, cietušas daudzas daļas	20	11
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	10	7
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	11	9
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	3	2
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	2	1
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	57	39
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	39	37
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	9	7
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	4	5
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	56	69
42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	8	5
43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	17	13
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	2	2
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	1	3
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	30	30
51	Plecs un plecu locītavas	81	82
52	Roka, ieskaitot elkoni	163	136
53	Plauksta	152	171
54	Rokas pirksts (pirksti)	475	423
55	Delnas locītava	37	31
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	3	8
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	12	9
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	58	36
61	Gūža un gūžas locītava	25	21
62	Kāja, ieskaitot celi	173	171
63	Potīte	155	155
64	Pēda	184	138
65	Kājas pirksts (pirksti)	30	33

68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	8	7
69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	12	8
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	6	6
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	6	6
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	20	13
99	Citas ķermeņa daļas, kas nav iepriekš minētas	11	4
	kopā	2274	2013

13.	**Nelaimes gadījumos darbā cietušo skaita sadalījums pēc ievainojuma rakstura**		
	ievainojuma raksturs	**2019**	**2020**
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	26	29
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	148	139
011	Virspusēji ievainojumi	427	362
012	Atvērtas brūces	344	353
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	83	56
020	Kaulu lūzumi	221	176
021	Slēgti lūzumi	302	279
022	Atklāti lūzumi	73	72
029	Citi kaulu lūzumu veidi	9	12
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	106	115
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	4	3
032	Sastiepumi un izstiepumi	182	153
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	22	32
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	55	54
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	31	11
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	19	5
052	Iekšējie ievainojumi	10	8
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	4	4
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	14	10
061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	31	26
062	Ķīmiskie apdegumi	15	10
063	Apsaldējumi	3	0
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	1	5
070	Saindēšanās un infekcijas	1	0
071	Akūtas saindēšanās	4	3
072	Akūtas infekcijas	4	0
079	Citi saindēšanās un infekciju veidi	2	1
081	Asfiksija (nosmakšana)	2	0
082	Slīkšana un neletāla iegrimšana	1	0
090	Skaņas un vibrācijas sekas	1	0
091	Akūts dzirdes zudums	1	0
101	Karstuma un saules dūriens	2	3
110	Šoks	0	1
112	Traumatiskais šoks	1	1
120	Daudzi ievainojumi	8	11
119	Citi šoka veidi	1	0

999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	116	79
	kopā	2274	2013

14.		**2019**	**2020**
	Saistībā ar nelaimes gadījumu darbā zaudēto (darba nespējas) dienu skaits	28322	10626

15.	**Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaimes gadījumu darbā**	**2019**	**2020**
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda (Euro)	668083	366345
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ (Euro)	97593	147581
	Sagrauto ēku un būvju vērtība (Euro)	0	0

16.		**2019**	**2020**
	Ierosināto kriminālprocesu skaits	20	8

2. pielikums

Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2020. gadā

1.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa RVDI**	**2019**	**2020**
	Kurzemes RVDI	188	149
	Latgales RVDI	151	172
	Rīgas RVDI	895	670
	Vidzemes RVDI	256	213
	Zemgales RVDI	249	185
	kopā	1739	1389

2.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc vecuma**	**2019**	**2020**
	no 0 līdz 17 gadiem	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	0	0
	no 25 līdz 34 gadiem	11	10
	no 35 līdz 44 gadiem	139	124
	no 45 līdz 54 gadiem	678	508
	no 55 līdz 64 gadiem	868	726
	virs 65 gadiem	43	21
	kopā	1739	1389

3.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc dzimuma**	**2019**	**2020**
	sievietes	1152	857
	vīrieši	587	532
	kopā	1739	1389

4.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram**	**2019**	**2020**
1	**VADĪTĀJI**	46	43
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	16	8
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	16	12
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	10	22
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	4	1
2	**VECĀKIE SPECIĀLISTI**	177	140
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	16	16
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	72	57
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	42	42
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	30	8
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	2	1
2.6	Juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	15	16
3	**SPECIĀLISTI**	161	148

3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	33	20
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	55	47
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	59	76
3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	11	2
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	3	3
4	**KALPOTĀJI**	87	72
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	8	3
4.2	Klientu apkalpotāji	17	20
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	57	40
4.4	Citi kalpotāji	5	9
5	**PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI**	276	216
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	100	71
5.2	Tirdzniecības darbinieki	98	73
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	67	56
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	11	16
6	**KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI**	27	16
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	21	12
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	6	4
7	**KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI**	277	217
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	51	32
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	65	63
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	11	8
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	7	10
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	143	104
8	**IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI**	430	376
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	87	68
8.2	Montieri	14	9
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	329	299
9	**VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS**	258	161
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	94	60
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	16	8
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	92	57
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	18	13
9.6	Atkritumu savācēji un citu vienkāršo profesiju strādnieki	38	23
	kopā	1739	1389

5.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc nozarēm atbilstoši NACE klasifikatoram	2019	2020
A	**Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība**	**78**	**53**
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	56	33
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	21	19
03	Zivsaimniecība	1	1
B	**Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde**	**9**	**4**
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	9	4
C	**Apstrādes rūpniecība**	**370**	**274**
10	Pārtikas produktu ražošana	103	68
11	Dzērienu ražošana	4	10
12	Tabakas izstrādājumu ražošana	0	1
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	8	7
14	Apģērbu ražošana	39	27
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2	3
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	70	66
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	9	6
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	14	11
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	2	0
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	9	7
21	Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	5	3
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	6	2
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	29	14
24	Metālu ražošana	2	2
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	15	13
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	1	0
27	Elektrisko iekārtu ražošana	13	3
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	11	7
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	2	2
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	6	0
31	Mēbeļu ražošana	5	6
32	Cita veida ražošana	9	5
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	6	11
D	**Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana**	**14**	**12**
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	14	12
E	**Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija**	**16**	**17**
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	8	4
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	2	2
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	6	11
F	**Būvniecība**	**115**	**57**
41	Ēku būvniecība	45	14

42	Inženierbūvniecība	48	31
43	Specializētie būvdarbi	22	12
G	**Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts**	**193**	**169**
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	13	13
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	28	22
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	152	134
H	**Transports un uzglabāšana**	**348**	**332**
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	242	220
50	Ūdens transports	6	6
51	Gaisa transports	1	4
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	84	88
53	Pasta un kurjeru darbība	15	14
I	**Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi**	**54**	**47**
55	Izmitināšana	7	6
56	Ēdināšanas pakalpojumi	47	41
J	**Informācijas un komunikācijas pakalpojumi**	**14**	**8**
58	Izdevējdarbība	1	0
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	1	3
61	Telekomunikācija	4	4
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	1	0
63	Informācijas pakalpojumi	7	1
K	**Finanšu un apdrošināšanas darbības**	**12**	**14**
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	7	8
65	Apdrošināšana, pārapdrošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	2	5
66	Finanšu pakalpojumus un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	3	1
L	**Operācijas ar nekustamo īpašumu**	**25**	**15**
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	25	15
M	**Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi**	**14**	**7**
69	Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	1	0
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās	2	2
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	5	1
72	Zinātniskās pētniecības darbs	2	0
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	2	1
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	2	2
75	Veterinārie pakalpojumi	0	1
N	**Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība**	**28**	**21**
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	2	2
78	Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	1	2
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	2	0

80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	8	5
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	11	11
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	4	1
O	**Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana**	**111**	**91**
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	111	91
P	**Izglītība**	**95**	**78**
85	Izglītība	95	78
Q	**Veselība un sociālā aprūpe**	**217**	**171**
86	Veselības aizsardzība	172	143
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	41	19
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	4	9
R	**Māksla, izklaide un atpūta**	**10**	**10**
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	7	3
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	3	1
92	Azartspēles un derības	0	4
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	0	2
S	**Citi pakalpojumi**	**16**	**9**
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	4	2
95	Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonts	0	1
96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	12	6
	kopā	1739	1389

6.	**Pamatojums DVHR nepieprasīšanai apstiprinātajiem arodslimniekiem**	**2019**	**2020**
16.4.	Ja iespējamo arodslimību izraisījis darba vides faktors, kas ir tipisks profesijai un darba veidam, kurā persona strādā vai strādāja iespējamās arodslimības iegūšanas laikā	287	190
16.5.	Ja pēdējā pusgada laikā konstatēti arodslimību gadījumi pie tā paša darba devēja un tajā pašā profesijā vai darba veidā, kur nodarbināta persona, kuras iespējamā arodslimība tiek izmeklēta, un zināms, ka darba apstākļi, kas izraisījuši iespējamo arodslimību, bijuši līdzīgi	96	142
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2019. un 2020. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		
	kopā	383	332

7.	**Arodslimību grupas un kods atbilstoši starptautiskajam statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas klasifikatoram (SSK-10)**	**2019**	**2020**
C00–D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	0	3
F00–F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	43	48
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	961	771
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	1	0
I00-I99	Asinsrites slimības	37	29
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	29	23
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	10	1

M00-M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	499	384
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	159	130
	kopā	1739	1389

8.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums atbilstoši arodslimību grupu klasifikācijai**	**2019**	**2020**
1	Slimības, ko izraisījušas sekojošas ķīmiskās vielas	24	8
2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļauti citās sadaļās	10	3
3	Slimības, ko izraisījusi substanču un aģentu ieelpošana, kas nav iekļautas citās sadaļās	13	7
4	Infekciozas un parazītiskas slimības	0	0
5	Slimības, ko izraisījuši sekojoši fizikāli aģenti	1536	1252
2.3	Ieelpojamo substanču izraisītas slimības, kas nav iekļautas citās sadaļās	1	0
2.5	Fizikālu aģentu izraisītas slimības	155	119
	kopā	1739	1389

9.	**Arodslimību izraisītājfaktori pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem**	**2019**	**2020**
1000000000	ķīmiskais faktors (ķīmiskie savienojumi)	14	5
2000000000	fizikālie faktori (fizikālie aģenti)	197	159
3000000000	bioloģiskie faktori (bioloģiskie aģenti)	0	0
4000000000	biomehāniskie faktori	1472	1173
5000000000	psihosociālie faktori	43	48
6000000000	rūpnieciskie faktori, materiāli un produkcija	13	4
9999999999	citi cēloniskie faktori	0	0
	kopā	1739	1389

11.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmumu grupām**	**2019**	**2020**
	līdz 5 strādājošiem	94	75
	no 6 līdz 49 strādājošiem	281	217
	no 50 līdz 249 strādājošiem	392	347
	no 250 līdz 499 strādājošiem	268	167
	500 strādājošie un vairāk	704	583
	kopā	1739	1389

12.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc darba vides riska faktoru iedarbības laika**	**2019**	**2020**
	līdz 5 gadiem	8	3
	no 6 līdz 10 gadiem	41	17
	no 11 līdz 15 gadiem	79	72
	no 16 līdz 20 gadiem	167	151
	no 21 līdz 30 gadiem	617	496
	no 31 līdz 35 gadiem	353	303
	no 36 līdz 40 gadiem	317	238
	ilgāk par 40 gadiem	157	109

	kopā	1739	1389

13.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc kopējā darba stāža**	**2019**	**2020**
	līdz 5 gadiem	11	21
	no 6 līdz 10 gadiem	27	20
	no 11 līdz 15 gadiem	39	56
	no 16 līdz 20 gadiem	98	85
	no 21 līdz 30 gadiem	392	299
	no 31 līdz 35 gadiem	291	216
	no 36 līdz 40 gadiem	285	227
	ilgāk par 40 gadiem	213	133
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2019. un 2020. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		
	kopā	1356	1057

14.	**Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām (darba attiecības)**	**2019**	**2020**
	turpina strādāt profesijā (amatā)	1234	930
	strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	46	28
	nestrādā	76	99
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2019. un 2020. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		
	kopā	1356	1057

15.	**Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei**	**2019**	**2020**
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	474/882	348/709
	Instruktāža un apmācība darba aizsardzībā ir/nav	1330/26	1040/17
	OVP ir/nav veiktas	1210/146	975/82
	Izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi/nav izsniegti/individuālie aizsardzības līdzekļi ir izsniegti, bet nav lietoti	1236/113/7	972/81/4
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2019. un 2020. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		